humanitas

FEBRUARI 1959 VEERTIENDE JAARGANG NO. 1

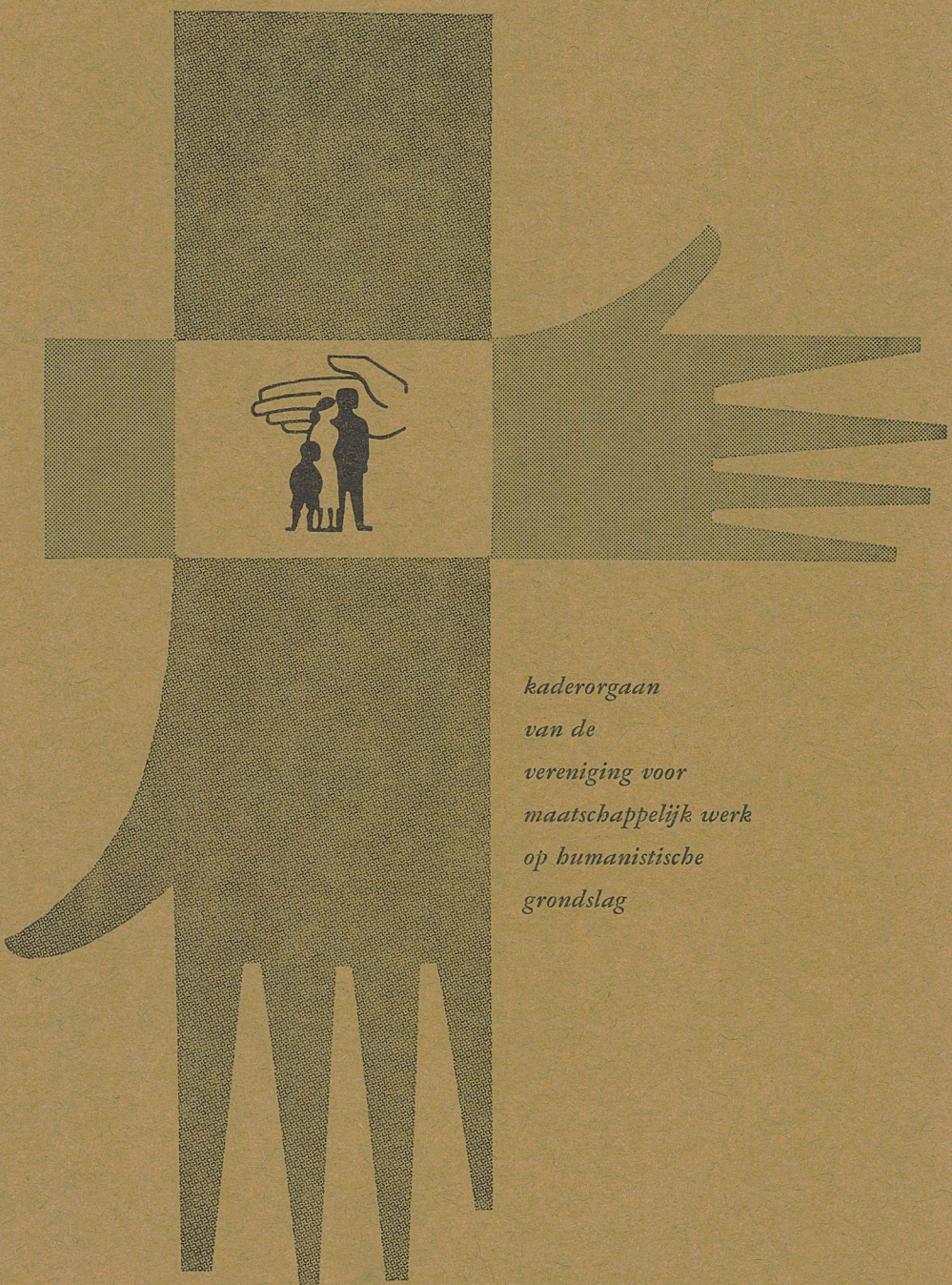

kaderorgaan
van de
vereniging voor
maatschappelijk werk
op humanistische
grondslag

CENTRAAL BUREAU 'HUMANITAS' J. W. BROUWERSSTRAAT 16 AMSTERDAM

REDACTIE: **MEJ. M. DIJKSTRA,** *hoofdredactrice*
N. F. A. de Graan: *red. Sectie Bejaardenzorg*
P. E. Hutte: *red. Sectie Reclassering*
Mej. L. Hymans: *red. Ontwikkelingsgebieden*
Mevr. H. J. Roes: *red. Sectie Gezinsverzorging*
H. van Schaaik: *Redactiesecretaris*
C. Uitenbogaard: *red. Sectie Kinderbescherming*

MEDEWERKERS: J. Boetje, P. Faber, mr. R. Friedman—v. d. Heide, dr. F. Grewel, mej. mr. dr. Joh. Hudig, dr. J. P. van Praag, Ph. H. van Praag, prof. dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg jr., mej. mr. P. G. Prins, prof. dr. A. Querido, mr. B. v. d. Waerden, M. de Vries e.a.

DAGELIJKS BESTUUR: Mr. dr. J. in 't Veld, voorzitter
Mr. B. v. d. Waerden, vice-voorzitter
M. Dijkstra, secretaresse
Dr. L. I. de Winter, penningmeester
G. M. Swiebel
J. Landman, G. Rietveld erelid P. C. Faber

CENTRAAL BUREAU: J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam
Telefoon: K. 20 - 721044
Mej. M. Dijkstra, directrice
Spreekuur: dinsdag van 11—12 uur.

INHOUDSOPGAVE

1 mej. L. Hymans: werken in de ruimte . . .
4 mej. L. Hymans: het gesprek over het werk in de ontwikkelingsgebieden
5 mr. M. Rood-de Boer: adoptie
9 mej. T. Maas: theorie en praktijk van het voogdijwerk
12 mevr. H. J. Roes: het woonwagenwerk in Nederland
17 mevr. T. Schouwstra-Numan: het kaderweekend in Kortehemmen, 8 en 9 november
19 contactbijeenkomst gezinsverzorging
20 J. A. Gerzon: lectuurvoorziening voor bejaarden
22 G. Strookappe: 'typen van zedeleer' (boekbespreking)
24 mevr. H. J. Roes: 'de administratieve organisatie van de gezinsverzorging' (boekbespreking)
25 mej. L. Lopes Dias: 'een brug tussen validen en invaliden' (boekbespreking)
26 'kinderrecht' (boekbespreking)
26 bericht voor de lezers
27 gevarieerde stof

Omslag en lay-out: Frans Bartels

ONTWIKKELINGSGEBIEDEN

werken in de ruimte . . .
en ruimte om in te werken

maatschappelijk opbouwwerk

Maatschappelijk opbouwwerk is altijd iets dat de *hele* samenleving van een buurt, plaats of streek *aangaat*. Oók wanneer binnen die samenleving één bepaalde groep (bij voorbeeld een levensbeschouwelijke kring) zich gaat bezighouden met activiteiten die tot het maatschappelijk opbouwwerk gerekend worden, zoals sociaal groepswerk, dorpsonderzoek of buurtwerk. Zodra men zich begeeft in het zo veelvormige groepsleven en in de maatschappelijke verhoudingen van een bepaalde samenleving, ontdekt men immers dat niet één groep in die samenleving los van de anderen leeft — ook al vormt zij een eigen hechte gemeenschap binnen het wijdere, lossamenhangende geheel. En wanneer het op systematisch werken aankomt is het — zeker in plattelandsstreken die volop in beweging zijn — niet mogelijk om één stukje van de samenleving te dienen zonder het belang van het geheel doelbewust en van het begin af aan voor ogen te houden.

Wij zeggen overal en telkens weer bij allerlei plaatselijke gesprekken: 'Wij willen samenwerken met álle groeperingen'. Maar ook zeggen wij, wanneer anderen initiatieven nemen die op het terrein van het maatschappelijk opbouwwerk liggen: 'Wij willen erbij zijn".

ook Humanitas . . .

'Wij,' dat zijn dan in dit geval de kleine Humanitas-groepen, die in streken waar veel buitenkerkelijken wonen, zo goed mogelijk proberen ter wille van die buitenkerkelijken een bijdrage in sociale planning en opbouw te geven — ook al wordt dat ons niet door die vrij 'ongrijpbare' massa opgedragen en al pretenderen wij niet hen allen tot 'de onzen' te rekenen. Wij werken vóór hen, op grond van de persoonlijke verantwoordelijkheid, die elk lid van deze kleine groepen tot medewerking in Humanitas-verband beweegt.

samenwerking

Wanneer wij een initiatief — b.v. op het terrein van jeugdwerk — dat in één van onze groepen vorm krijgt, tegenhouden omdat wij allereerst naar samenwerkingsmogelijkheden willen zoeken; wanneer wij ons tot initiatiefnemers in andere kring richten met de wens 'erbij te willen zijn' — dan menen wij dat ernstig. Ten eerste op grond van onze visie op het maatschappelijk opbouwwerk, ten tweede omdat wij ons, speciaal in de oude veengebieden met hun vaak grote aantallen buitenkerkelijken, randkerkelijken en maatschappelijk-afzijdigen, altijd weer zorgen maken over diegenen die door een verzuilde opbouw, evenzeer als door de oude klassentegenstellingen, in isolement worden gestoten. Al zouden de levensbeschouwelijke organen

in zo'n streek ook werkelijk allemaal breed- en diepgewortelde 'zuilen' vertegenwoordigen (en dat is niet het geval, zeker niet in de noordelijke ontwikkelingsgebieden) dan nog zou de som van die zuilen niet kunnen voorzien in de totale behoeften van de samenleving in ontwikkeling.

plaatsbepaling is moeilijk

In de praktijk brengt deze gedachtengang ons echter voor allerlei moeilijkheden, vooral bij de plaatselijke opbouw van het afdelingswerk. Wij worstelen met onze principiële uitgangspunten — en komen intussen haast niet van de grond. Allerlei werkplannen dringen zich op — maar de remmende vraag: *hoe plaatsen wij die ten opzichte van de plannen en verantwoordelijkheden van anderen in het grotere geheel,* leidt vaak tot de verzuchting: 'Wij werken zo in de ruimte . . .'
In het begin was het niet zo moeilijk om tot de uitspraak: 'Wij zijn vóór samenwerking,' te komen. Wij waren zelf nog niets, we wisten nog nauwelijks wat **wij zelf** wilden en konden en wat van ons gevraagd zou worden. En de anderen — de kerkelijke organisaties — die waren er wèl, maar zij wisten niet van ons bestaan of stoorden zich er niet aan. Zo langzamerhand ontdekken zij ons — en wij ontdekken hèn. Met veel meer moeite dan wij hadden gedacht. De naam 'Humanitas' wekt veel misverstanden: die kunnen wij op den duur zelf uit de weg ruimen door onze eigen houding en werkwijze. Maar ook veel dieper-wortelende weerstanden en die kunnen wij in veel gevallen *niet* wegnemen; soms worden zij zelfs onvermijdelijk groter naarmate wij méér presteren.
Dan kunnen wij alleen maar trachten de wortels van die weerstanden voor ons zelf te begrijpen en er zo fair mogelijk rekening mee te houden. En verder onze weg gaan daar waar onze eigen verantwoordelijkheid wijken verbiedt.
Aan de andere kant blijkt meer en meer, vooral in de plaatselijke en regionale gespreksgroepen, dat het voor buitenkerkelijken veelal bijzonder moeilijk is om zich, met enig begrip voor hun denken en werken, in contact te begeven met 'andersdenkenden'. Onze leden op het noordelijk platteland zijn over het algemeen meer politiek dan maatschappelijk geschoold en vereenzelvigen vaak nog te zeer oude groeps- en klassetegenstellingen met levensbeschouwelijke verschillen — al groeit het inzicht in de verschuivingen die zich zowel op sociaal als geestelijk terrein voordoen. Ook het ontdekken dat 'de kerk' zonder meer een onhanteerbaar begrip is, als men zich niet realiseert over welke kerk men het heeft en hoe in verschillende kerkelijke kringen de eigen verantwoordelijkheid gefundeerd en onder woorden gebracht wordt, in *deze* tijd en onder de actuele (steeds veranderende!) omstandigheden — ook dat betekent voor vele leden van onze jonge afdelingen een 'werken-in-de-ruimte'. De behoefte aan bezinning op deze vragen groeit naarmate de levende werkelijkheid van de ontmoeting met andersdenkenden zich aan ons opdringt.
Op den duur — wanneer het werken gestalte krijgt in een ruimere wereld — betekent dat een verrijking. Maar in de huidige fase betekent het soms een moeilijk te verwerken rem op de dadendrang in eigen kring en offers aan tijd en energie, die voor een belangrijk deel besteed worden aan piekeren en discussiëren. Deze offers worden, met name in de gespreksgroepen in Drente en Groningen, met blijmoedigheid gebracht en op langere termijn gezien geeft dat vertrouwen, ook voor ons praktisch werken.

het dak dat op zuilen rust . . .

Uit het bovenstaande kan niet geconcludeerd worden dat Humanitas ten behoeve van het maatschappelijk opbouwwerk géén eigen activiteiten ontplooit. Integendeel: de heroriëntering van grote aantallen niet — of alleen politiek — georganiseerde buitenkerkelijken vraagt van ons een moeilijk stuk werk, dat gezien kan worden als een eerste, min of meer voorbereidende stadium dat vooraf gaat aan het eigenlijke maat-

schappelijke opbouwwerk, het stadium van: krachten vrijmaken, voorlichten, helpen bij gesprekken in kleine groepen en met-anderen-in-contact-brengen, dat ertoe moet leiden dat ook deze bevolkingsgroepen zelf actief gaan deelnemen aan gemeenschapversterkende activiteiten en niet langer in groten getale 'buiten schot' blijven bij allerlei dat in hun streek verandert.
Een van de activiteiten, waarbij ook wij moeizaam ons aandeel trachten te leveren, is het tot stand brengen van *dorpscentra,* van gebouwen die voor een dorp passend onderdak geven aan heel het gedifferentieerde verenigingsleven.
Het is bij de voorbereiding van zo'n dorpshuisproject vooral dat alle spanningen, misverstanden en principiële verschillen duidelijk aan de dag treden. Soms wortelen de grootste barrières in dit overleg diep in het verleden en zijn zij zó historisch en emotioneel 'geladen', dat zij voor een buitenstaander moeilijk te begrijpen zijn. Het is hier ook vooral dat een te vlotweg uitgesproken verklaring pro-samenwerking 'voor de hele dorpsgemeenschap' de vertegenwoordigers van onze jonge afdelingen voor onvoorziene moeilijkheden stelt, omdat zij vanuit hun langdurig isolement soms te weinig begrip meebrengen voor de principiële gedachtengang van kerkelijke vertegenwoordigers. Een al te vlak gebruik van het woord "dorpsgemeenschap' in de zin van 'allen voor allen en allen gelijk' miskent de veelkleurigheid van ons kerkelijk en maatschappelijk leven en houdt soms — ongewild en onbegrepen — een zondermeer-ter-zijde-stellen in van de zienswijzen van bona fide, verantwoordelijke andersdenkenden.
Zouden wij niet schrikken wanneer ooit een zo oppervlakkig 'gemeenschaps'-ideaal van neutrale éénstemmigheid werkelijkheid zou worden?

buurtwerk

Er is één terrein van het maatschappelijk opbouwwerk, waarop wij ons veelal ware stiefkinderen van de samenleving voelen en dat is het buurtwerk. Hoewel dit werk zich — het woord zegt het al — in principe richt tot een hele buurt of wijk met al zijn bewoners, erkent de subsidieregeling van het Ministerie van Maatschappelijk Werk ook initiatieven op dit terrein, die van één of meer grotere groeperingen ter plaatse uitgaan en dus niet per se berusten op samenwerking van allen (wat bij dorpshuizen in grote lijnen wél gevraagd wordt). Een Humanitas-buurthuis kunnen wij ons echter moeilijk voorstellen — en wij hebben dan ook nooit plannen in die richting gehad. Daartegenover staat dat er in de ontwikkelingsgebieden nog geen enkel buurthuisinitiatief is ontstaan, waarbij Humanitas-kader *als zodanig* van het begin af aan medeverantwoordelijkheid draagt. Een enkel lang bestaand buurthuis telde onder zijn bestuursleden een aantal buitenkerkelijken die later bij de oprichting van een afdeling ter plaatse lid werden; in één ander geval waren bij de oprichting enkele humanisten als persoon betrokken en bleken later vrijwillige medewerkers vanuit de afdeling zeer welkom. Dit zijn echter uitzonderingen, die berusten op gunstige persoonlijke relaties. In deze sector voelen wij ons, in streken waar Humanitasgroepen ernstig hun medeverantwoordelijkheid trachten waar te maken, onbehaaglijk door gebrek aan 'ruimte' om in te werken. Want hoe kunnen wij de mensen die niet alleen buiten de kerken staan, maar ook buiten veel dat in hun samenleving groeit en leeft, daarmee weer in contact brengen, wanneer men ons de ruimte niet méé laat scheppen, waarin veel van die groei en verandering gestalte krijgt? Waar moeten wij heen met onze, spontaan uit een in eigen kring geconstateerde behoefte opgekomen, initiatieven op het terrein van club- en instuifwerk voor de jeugd — zoals er al een vijftal zijn? Wij willen het isolement van deze jongeren en hun ouders niet vergroten door ons werken . . .
Wanneer wij echter de verbindingskanalen missen kunnen wij met ons groepswerk, de jeugdclubs en onze voorlichting niet verder dan de drempel van het grotere geheel — wat het gevaar met zich brengt dat wij dan terugvallen op buitenkerkelijke blok-

vorming, d.w.z. op vorming van een zuiltje-op-zichzelf, onder *druk van buiten af*. Op de grote trom slaan, propaganda voeren of boze brieven schrijven met de eis van een bestuurszetel helpt niet veel. Wél op de hoogte blijven, goede relaties opbouwen en voor ons zelf onze bedoelingen en grenzen zo zuiver mogelijk stellen — en vooral meewerken. Liever een gewaardeerde plaats in de lokalen van het buurthuis voor onze vrijwilligers, dan een afgedwongen zetel in de bestuurskamer waar geen daadwerkelijke bijdrage van onze leden achter staat. L. HYMANS

het gesprek binnen humanitas over het werk in de ontwikkelingsgebieden

In de afgelopen jaren is de landelijke gecommitteerde meer en meer bij haar werk gaan steunen op de gewestelijke en regionale kaders van Humanitas. Daarnaast heeft zij echter ook contacten met niet-leden, met algemene organisaties (vrouwengroepen, NVV, verschillende verenigingen) en met officiële autoriteiten.
Om nu wat meer steun te geven aan die veel omvattende activiteiten werd in 1957 door het hoofdbestuur een kleine bestuurscommissie voor de ontwikkelingsgebieden ingesteld. In oktober 1957 belegde deze commissie een vergadering met de gewestelijke besturen der vier noordelijke provincies, die in een behoefte bleek te voorzien. Daarna kwam er wat vertraging in deze landelijke coördinatie omdat de voorzitter van de commissie wegens gezondheidsredenen zijn functie moest neerleggen. Einde 1958 werd er echter een nieuwe start gemaakt. De oorspronkelijke commissie werd enigszins uitgebreid en omgezet in een *'Landelijk Contactorgaan voor de Ontwikkelingsgebieden'*, onder voorzitterschap van ons D.B.-lid de heer J. Landman. De gecommitteerde werd secretaresse van dit Contactorgaan en in principe zal het ten minste éénmaal per kwartaal bijeenkomen.
Om de functie van 'Contactorgaan' goed te kunnen uitoefenen bleek het van belang om allereerst het contact met die *gewestelijke bestuursleden*, die bij de sociale planning betrokken zijn, te hervatten. Op 10 januari 1959 werd hiertoe een vergadering gehouden in Meppel met vertegenwoordigers uit Groningen, Friesland en Drente (Overijsel was helaas verhinderd).
Het werd een levendig gesprek, waarbij grote moeilijkheden (o.a. moeizaam werk in de plancommissies; gebrek aan opbouwende coördinatie op provinciaal niveau; gebrek aan eigen kader en trage groei van de eigen organisatorische en financiële basis van allerlei nieuwe activiteiten), maar ook verheugende resultaten (trouwe medewerking van velen; groeiend inzicht in de bedoelingen van de sociale planning en de betekenis van breed overleg en samenwerking; aanstelling van een maatschappelijk werk adviseur in Drente en een degelijke regionale opbouw in Z.O.-Friesland; enige goede plaatselijke initiatieven, o.a. voor de jeugd; een geslaagd groepswerkexperiment en een goed kaderweekend enz. . . .) de revue passeerden.
Algemeen was men van mening dat deze versterking van het interne overleg tussen landelijk en gewestelijk — c.q. regionaal — beleid een prettige en noodzakelijke ondersteuning betekent van al ons geploeter in de verschillende noordelijke ontwikkelingsgebieden. Te meer nu wij in het hele noorden met allerlei nieuwe perspectieven en plannen worden geconfronteerd die, theoretisch en weinig omlijnd als zij momenteel nog zijn, veel onzekerheid en verwarring veroorzaken rondom de sociale opbouw in de 'oude' ontwikkelingsgebieden.
Na deze eerste ervaring is het zeker de bedoeling van het Landelijk Contactorgaan om dergelijke gezamenlijke besprekingen met het gewestelijk kader regelmatig (1 of 2 maal per jaar) te organiseren. Ook voor de gecommitteerde kan dit een welkome versteviging van het 'draagvlak' voor haar werk betekenen. L. HYMANS

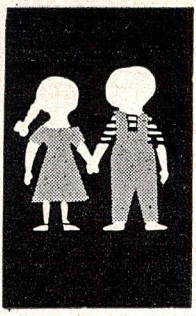

KINDERBESCHERMING
VOOGDIJ EN ADOPTIE

adoptie

formele eisen

Er is misschien geen kinderbeschermingsmaatregel waarvan het grote publiek zo goed op de hoogte is met de juridische voorwaarden, als de adoptie [1]). Die juridische voorwaarden houden, gelijk bekend, in, dat de adoptant-pleegouders ten minste 5 jaar te zamen getrouwd moeten zijn en ten minste drie jaar te zamen voor het betrokken kind hebben gezorgd. Dit minderjarige kind, dat ze willen adopteren, mag geen afstammeling van hen zijn en één van hen moet belast zijn met de voogdij, op het moment dat men de ingewikkelde adoptie-machine in het werk wil gaan stellen, door middel van een verzoekschrift. Bovendien moeten de eigen ouders geen bezwaar maken tegen de adoptie van hun kind door de pleegouders. Ten slotte formuleert de wet, eigenlijk als hoofdvoorwaarde, dat de adoptie alleen kan worden uitgesproken, indien dit in het kennelijk belang van het kind is.

De vele publikaties aangaande adoptie, voor de invoering van dit nieuwe instituut in ons kinderrecht, hebben tot resultaat gehad, dat men alom in den lande ook wel ongeveer op de hoogte is met de te volgen procesgang. Adoptie is een rekestprocedure, d.w.z. het geheel vangt aan met inzending van een verzoekschrift tot adoptie bij de arrondissementsrechtbank (en men heeft dus altijd bijstand van een advocaat en procureur nodig). Hierop zal door de Raad voor de Kinderbescherming in het betrokken arrondissement een uitvoerig onderzoek worden ingesteld. Het rapport van de Raad, met een advies betreffende de eventueel uit te spreken adoptie, wordt toegezonden aan de Centrale Adoptie Raad in Den Haag.

Deze CAR beziet de stukken, kan een nader onderzoek door de R.v.d.KB vragen [2]), indien men op bepaalde punten meer klaarheid wenst, en geeft vervolgens eveneens een advies. Hierna gaan de stukken via de R.v.d.KB. naar de rechtbank waar de procedure aanhangig werd gemaakt. Bij de behandeling kan de R.v.d.KB alsnog toelichting geven en ten slotte zal de uitspraak volgen.

Men krijgt de indruk, dat de meeste adoptievonnissen tot nu toe uitgesproken zijn overeenkomstig het advies van de R.v.d. KB. en de CAR. Zo deelde mr. M. B. van de Werk mede in zijn lezing voor 'Onderlinge Vrouwenbescherming' op 6 mei 1958, dat 133 uitspraken waren geregistreerd, waarvan 104 adoptietoewijzing inhielden en 7 een afwijzend vonnis bevatten, overeenkomstig het advies van de beide instanties. In 17 gevallen bestond verschil van mening tussen rechtbank en advise-

[1]) Zie: 'Adoptie in Nederland', mr. H. J. Brinkman en E. Hoogland, Vuga-Boekerij.
[2]) Van dit recht werd volgens mr. M. B. v. d. Werk (lezing op 6-5-'58) in een groot aantal gevallen, nl. 34 % der adoptie-aanvragen, gebruik gemaakt.

rende instanties, die het in een enkel geval ook samen niet eens waren. Er bleken op dat moment 4 adopties toegewezen te zijn, zonder dat daarbij – verrassenderwijs – rapport of advies werd uitgebracht [3]).

moeilijkheden

Men kende dus de formele eisen en de procesgang. Maar natuurlijk was elke kinderbeschermer en elke kandidaat-adoptant in Nederland geïnteresseerd, te zien, welke bochten de adoptieweg in de praktijk zou blijken te bevatten; op welke onoverzichtelijkheden men zou stuiten. Elk stuk wetgeving kent z'n artikelen, gedeelten van artikelen of zelfs woorden, die interpretatie behoeven. In de praktijk van de adoptiewetgeving komen ook zulke onoverzichtelijkheden voor, probleemartikelen.
Gelukkig is in de paar jaren van haar bestaan, van verschillende kanten gesproken en geschreven over adoptie. Er zijn, om met de beslissende instantie te beginnen, in de loop van 1958 een aantal rechterlijke uitspraken gepubliceerd in de jurisprudentie [4]), waaruit men zich een – voorzichtige – eerste indruk kan vormen, hoe de rechterlijke macht in ons land het nieuwe instituut hanteren wil. Daarnaast zijn ook de beide adviserende instanties, de CAR en de R.v.d.KB (resp. [5] en [6]), in de openbaarheid getreden, om te vertellen, hoe men tot het opstellen van adviezen kwam en welke uitleg men aan bepaalde wetsartikelen dacht te moeten geven. Ten slotte verscheen in het Nederlands Juristen Blad een aantal publikaties van de hand van advocaten, die als procureur opgetreden waren in adoptiezaken en daarbij op bepaalde moeilijkheden gestuit waren.

kennelijk belang

Een van de onoverzichtelijkheden in de adoptiewet blijkt het artikel te zijn, dat stelt, dat adoptie alleen maar kan worden toegewezen, indien dit in het kennelijk belang van het kind zou zijn. Vrijwel alle bovengenoemde sprekers en schrijvers hebben meningen over dat kennelijk belang. Professor Petit zegt, dat men hierin een negatieve en een positieve vereiste moet onderkennen; er moet nl. een situatie bestaan, dat enerzijds het kind niets meer te verwachten heeft van (en er ook geen band meer bestaat mét, zouden wij hier tussen willen voegen) zijn eigen ouders en dat anderzijds positieve relaties ontstaan zijn tussen pleegouders en kind [7]). De CAR diept het kennelijk belang nog verder uit, door (behalve bovengenoemde negatieve en positieve vereisten te stellen) hierin o.a. ook andere belangen te betrek-

[3]) eind december '58 waren omstreeks 370 adopties toegewezen.
[4]) Zie o.a. Rb. Arnhem 17-7-'58, NJ 1958 nr. 408, Rb. R'dam 6-6-'58, NJ '58 nr. 409, Rb. R'dam 8-7-'58, NJ '58 nr. 410 met betrekking tot het 'kennelijk belang'. Met betrekking, vooral tot de 'voorlichting': Rb. Maastricht 15-4-'58, NJ '58 nr. 411, Rb. R'dam 25-4-'58, NJ '58 nr. 412, Hof Den Bosch 19-9-'58, NJ '58 nr. 413, Rb. Breda 28-2-'58, NJ '58 nr. 552, Rb. Den Bosch 18-12-'57, NJ '58 nr. 571.
[5]) Allereerst bij monde van de voorzitter der CAR, prof. mr. Ch. J. J. M. Petit, op de middagbijeenkomst van de FIOM-jaarvergadering op 20-11-'57. Een beknopt verslag van zijn rede en de gevolgde discussie werd opgenomen in TvMW nr. 6, 20-3-'58, bl. 91.
Vervolgens in een lezing van mr. M. B. v. d. Werk, lid der CAR, op de vergadering van de vereniging 'Onderlinge Vrouwenbescherming' op 6-5-'58. Deze bijeenkomst werd verslagen door mej. mr. H. Brinkman in TvMW nr. 13, 10-7-'58, bl. 203.
[6]) Zie: 'Enige opmerkingen omtrent de adoptie', mr. W. A. v. Woerkom, secr. RvdKB, Breda, TvMW 20-3-'58, nr. 6, bl. 88. 'De praktijk van het adoptie-onderzoek', mej. C. G. Blaauw, supervisor RWKB, TvMW, nr. 21, 5-12-'58, bl. 341.
[7]) Zie ook 'Kinderrecht' deel I, mr. H. de Bie, bewerkt door mr. B. W. Werk, 4e druk 1958, bl. 68.

ken, zoals b.v. de verhouding tussen het betrokken kind en z'n broertjes en zusjes, of verdere familieleden. De zorgvuldigheid, waarmede de CAR te werk gaat bij het opstellen van een advies, wordt door sommigen te perfectionistisch genoemd, verzuchtte prof. Petit in november '57, maar mr. Van de Werk riep in mei '58 uit, dat de CAR niet zorgvuldig genoeg kan werken, niet perfect genoeg.
Naar hij meent behoort adoptie alleen in uitzonderingsgevallen te worden toegepast. Werd adoptie op grotere schaal mogelijk gemaakt, door de wetsartikelen ruimer te interpreteren, dan zou het niet meer dan een formaliteit worden. Het grote percentage nadere rapporten, dat door de CAR aan de R.v.d.KB gevraagd wordt, wijst dan ook op de zeer minutieuze afweging van aller partijen belang, welke door de CAR geschiedt.
Men is in den lande wel wat verontrust geworden door het streven van de CAR om maatstaven aan te willen leggen, die nog subtieler, nog meer afgewogen waren, dan de wetgever bedoeld leek te hebben [8]). M.i. behoeft men toch niet al te bang te zijn voor deze neiging tot wetsverfijning. Immers de CAR is niet anders dan een adviescollege. Adoptie wordt toe- of afgewezen door de rechter, en gelijk uit de cijfers blijkt, werd in een aantal gevallen het adoptieverzoek aan de pleegouders toegewezen, hoewel de CAR daar afwijzend bij adviseerde. Wel gaat met het rapporteren en vervolgens uitbrengen van een nader rapport veel tijd heen en dat betekent voor adoptant-pleegouders een extra lange wachtperiode. Zo kan het voorkomen, dat tussen indiening van het rekest en toewijzen van de adoptie vrijwel twee jaar verstrijken. Dit verklaart o.m. de klacht van de Nederlandse Vereniging voor Pleegouders [9]) dat er sneller zou moeten worden gewerkt, bij het uitbrengen van rapporten en adviezen.
Heel voorzichtig zou men kunnen stellen — afgaande op wat daar tot nu toe over bekend werd — dat de R.v.d.KB een ietsje eerder lijkt aan te nemen, dat adoptie in het kennelijk belang van het kind zou zijn, dan de CAR dat doet. Maar de werkwijze van de CAR, die immers geen mensen, doch slechts stukken te zien krijgt, zal waarschijnlijk leiden tot verfijnd theoretiseren.
Er zijn in de loop van '58 wat rechterlijke uitspraken gepubliceerd, waaruit men kan lezen, dat een aantal rechters een lossere hantering der adoptievoorschriften voorstaat. Zo werd b.v. door het Hof den Bosch (19-6-'58, N. J. '58, nr. 414) gesteld, dat 'indien de formele voorwaarden vervuld zijn, adoptie moet worden verleend' (dus zelfs indien blijkt, dat tegen pleegmoeder en -vader persoonlijke bezwaren zouden kunnen worden aangevoerd). Overigens heeft de Hoge Raad deze zaak teruggverwezen naar het Hof (31-10-'58, N. J. nr. 577) omdat behalve toepassing van formeel-juridische voorwaarden, bij adoptie toch ook het kennelijk belang van het kind in dit bijzondere geval, moest worden waargemaakt [10]).
Het is nu nog te vroeg, om te stellen, dat de rechterlijke macht soepeler oordeelt over het kennelijk belang van het te adopteren kind, dan tot nu toe door de adviesinstanties werd aangenomen. Resumerend kan men alleen maar zeggen, dat het kennelijk belang een moeilijk uit te maken zaak lijkt, waarvoor zeker nog geen, alle partijen bevredigende, interpretatie is gevonden. In elk geval doet men er goed aan, aanstaande adoptanten nadrukkelijk te wijzen op de mening van de CAR hierover, een mening immers, die het advies dezer instanties beïnvloeden zal en mogelijk ook het eventuele vonnis van de rechter.

[8]) Zo stelt prof. Petit b.v. dat zelfs als adoptie in het kennelijk belang van het kind is, toch door de CAR een afwijzend advies kan worden uitgebracht 'om tijd te winnen,' opdat mogelijk alsnog betrekkingen zouden kunnen gaan ontstaan tussen ouders en kind.
[9]) Mededelingenblad v. d. Ned. Vereniging v. Pleegouders, april '58.
[10]) Zie ook: 'De rechter menselijk in adoptiezaken', mr. K. W. P. Klaassen, TvMW, nr. 21, 5-12-'58, bl. 355, en 'Het karakter van de adoptie', mr. M. B. v. d. Werk, TvMW, nr. 21, bl. 356.

voorlichting

In artikel 344 j, 4e lid BW, staat te lezen, dat een kind, waarover adoptie gevraagd is, door de rechter gehoord dient te worden, althans als dit kind ouder dan 14 jaar is. Bij dit horen zal de adoptiekamer de gevoelens van het kind pogen te peilen, aangaande de te verwachten wijziging in zijn juridische status. Dit houdt dus in, dat een boven-14-jarig kind, vóór de adoptie, weet, dat hij/zij biologisch niet het kind is van deze pleegouders, d.w.z. dat het kind is voorgelicht omtrent zijn afstamming. Ook deze voorlichting blijkt in de praktijk een bottleneck der adoptie te zijn. Over de wijzen van voorlichten heeft mej. Blaauw in haar zeer doorleefde artikel 'De praktijk van het adoptieonderzoek' [11]) geschreven. Men kan uit haar woorden begrijpen, dat de maatschappelijke werkers van de Raden voor de Kinderbescherming in vele adoptiegevallen niet alleen optreden als adviseurs en rapporteurs voor de rechtbank, maar tevens als een soort hulpinstelling voor de pleegouders; hulpinstantie juist bij het geven van deze voorlichting aan het kind. (Overigens hebben ook de procureurs ervaren, hoe moeilijk het voorlichtingsprobleem kan liggen voor hun cliënten-adoptanten.)

Maar behalve het feit dat methodisch en praktisch gezien, de voorlichting een bijzonder ingewikkeld en onoverzichtelijk terrein vormt, zit hieraan ook een formele kant. De CAR meent nl. over het algemeen, dat zij geen gunstig advies kan uitbrengen bij verzoeken-tot-adoptie, waar uit de rapporten blijkt, dat het betrokken kind niet is voorgelicht. Immers in deze zaken kan de CAR niet zeggen, dat adoptie in het kennelijk belang van het kind is [12]). Professor Petit stelde in Utrecht, dat de 'CAR volstrekt staat op voorlichting' [13]). De CAR wil deze voorlichting dus zien als een soort semi-formele eis, los van de 14-jarige leeftijd van het kind en het al dan niet horen van het kind door de rechter. (Het onder-14-jarige kind móét niet, maar kán evenzeer gehoord worden.) Natuurlijk zijn er terstond, als ze dit horen, mensen, die menen, dat kleine kinderen, kleuters, toch niet voorgelicht kunnen worden over hun afstamming. Hoe ziet de CAR dit dan? Mr. v. d. Werk antwoordde in mei '58 op een dergelijke vraag, dat de CAR dan toch uit de stukken gebleken moet zijn, dat de pleegouders althans een 'begin van voorlichting' aan het kind gegeven hadden. Als voorbeeld haalde hij pleegouders aan, die kaartjes hadden rondgezonden bij opname van hun pleegkind en die dus zeker de juiste mentaliteit zouden bezitten, om later, verder, vollediger in te lichten. Het zenden van dergelijke kaartjes is in Nederland bijzonder ongebruikelijk; het schijnt in Engeland wel meer te gebeuren [14]), maar dan altijd pas, wanneer de adoptie een feit is geworden. Maar er zijn natuurlijk wel andere, minder spectaculaire wegen, om een 'begin van voorlichting' te geven; zoals mej. Blaauw schrijft, zal deze voorlichting waarschijnlijk het best gecombineerd kunnen worden met seksuele informatie.

Uit sommige gepubliceerde uitspraken blijkt [15]), dat de rechtbank voorbij wilde gaan aan het afwijzende advies van de CAR (juist omdat niet was voorgelicht) aangezien het inlichten van de minderjarige niet behoorde tot de formele eisen, die de wet stelt voor adoptie.

Het zal interessant zijn, op den duur te zien, welke mening de overhand zal krijgen, de strenge ver doorgevoerde voorlichtingsmening, gelijk de CAR die voorstaat, of de opvatting, dat formele eisen nu eenmaal formele eisen zijn en dat de CAR, of misschien de R.v.d.KB daar geen eisen aan toe mogen gaan voegen. Zelfs al wordt

[11]) TvMW nr. 21, 5-12-'58, bl. 341.
[12]) Zie het verslag van mej. mr. H. Brinkman van de lezing van mr. M. B. v. d. Werk, TvMW nr. 13, 10-7-'58, bl. 202.
[13]) TvMW nr. 6, 20-3-'58, bl. 93.
[14]) 'To Mr. and Mrs. . . . a baby by adoption,' Woman 6-4-'57.
[15]) O.a. Rb. Maastricht 15-4-'58, NJ '58, nr. 411, Rb. Rotterdam 25-4-'58, NJ '58, nr. 412.

een dergelijk voorlichtingsverlangen, in het moderne maatschappelijk werk, in vele opzichten gebillijkt.
Ook hier doet men weer goed, de aspirant-adoptanten te wijzen op de bestaande opvattingen omtrent de voorlichting van het kind dat men wenst te adopteren. Er zijn zelfs procureurs, die hun cliënten vragen, vooral eerst voor te lichten (voorzover dat nog niet gebeurd mocht zijn), alvorens het rekest ingediend wordt.

Andere vraagstukken

Behalve de 2 bovengenoemde knelpunten in de adoptiewetgeving, zullen in de praktijk op den duur ongetwijfeld andere probleemgebieden te zien komen. Zo schrijft mej. Blaauw reeds over het bijzonder moeilijke karakter van de benadering in adoptiezaken van de eigen ouders die immers hun 'toestemming' tot de adoptie moeten geven) en de niet minder moeilijke benadering van de pleegouders, gespannen en nerveus, door het onderzoek van de R.v.d.KB. Ook mr. v. d. Werk sprak over de taak van de m.w. in adoptiezaken, die in zijn ogen zo geheel anders lag dan bij andere civiele maatregelen, omdat het hier gaat om een eindpunt, iets dat niet veranderd kan worden. De taak en werkwijze van de m.w.'s-in-adoptiezaken, verbonden aan de raden, zullen ongetwijfeld interessant materiaal vormen voor publikaties.
Daarnaast zou men ook belangstellend uitzien naar een soortgelijke publikatie met betrekking tot de CAR. Weliswaar is deze instantie al een paar maal in de openbaarheid getreden, maar wat daarbij naar voren gebracht werd, betrof de gehele adoptiepraktijk in Nederland, en maar zeer, zeer terloops de CAR zelf [16]).
Een vraag ten slotte, misschien geen probleem: wat is met de kinderen gebeurd in die gevallen, dat de adoptie geweigerd werd? Hebben de Raden v. d. KB. de gevolgen van deze afwijzingen gezien en neergelegd? Het lijkt de moeite waard ook over deze gevallen (voorlopig nog gering in aantal) enig licht te doen schijnen.

M. ROOD-DE BOER

theorie en praktijk van het voogdijwerk

voogdijwerk is geen seizoenwerk

De trein komt met een ruk tot stilstand en ik stap uit een op een landelijk perron. Het station verhuurt geen fietsen en daar het te bezoeken gezin buiten de eigenlijke plaats woont en de busverbinding slecht is, tracht ik elders een fiets te lenen. Het valt niet mee, doch als ik ten slotte in een winkel informeer, biedt de aardige kruideniersvrouw me haar nieuwe fiets aan en verschaft bovendien een duidelijke routebeschrijving naar mijn plaats van bestemming.
Het is mooi buiten, overal is men bezig de aardappels te rooien in het stille, wat wazige herfstweer. Op veel plaatsen geven de met vakmanschap gebouwde voorlopige opslagplaatsen van aardappels en bieten, die de vorm van langgerekte muurtjes hebben, en de op een kafferkraal gelijkende gezellige graanbulten aan, dat de zomer voorbij is en de rusttijd nadert.

[16]) In de pasverschenen 4e druk van zijn 'Kinderrecht', deel I (door mr. H. de Bie), stelt de bewerker mr. M. B. van de Werk in een noot op bl. 347: 'Indien een zodanig college (als de CAR nl.) in het leven geroepen was bij het in werking treden van de kinderwetten in 1905 dan zou, naar kan worden aangenomen, de ontwikkeling van de, op de kinderwetten berustende kinderbescherming over het gehele land gelijkmatiger zijn geweest.' Een geheel andere mening wordt verkondigd in NJB nr. 26, 28-6-'58, bl. 507–508, waar men juist stelt, dat er principiële en praktische bezwaren bestaan tegen een dergelijk eenheidsstreven, waarbij gevaar ontstaat voor functieverwarring tussen adviserende (CAR) instantie en beslissende autoriteit (de rechter).

Ik overpeins dat het voogdijwerk geen seizoenwerk is en dat het jammer is dat wij geen voorraadschuur kunnen tonen met een rijke oogst aan pleeggezinnen.

woon- en werkmilieu

Mijn weg voert nl. op dit ogenblik naar een gezin dat zich aangemeld heeft als pleeggezin voor een opgroeiend meisje, voor wie het bijzonder moeilijk bleek een geschikt gezin te vinden. Het is de bedoeling dat ze haar werk buiten het pleeggezin zal hebben en het gezin is dus uitsluitend bedoeld als woon- en opvoedingsmilieu. Maar als ik met het gezin praat blijkt dat men ook hier verwachtte een huishoudelijke kracht in haar te vinden, op wie zelfs voor een groot deel de huishouding zou rusten. Er wordt uitgelegd dat deze taak te zwaar is en dat een interne werkkring gemakkelijk aanleiding geeft tot moeilijkheden omdat men zo de gehele dag op elkaar betrokken is. Men moet elkaar in zoveel hoedanigheden waarderen, als pleegmoeder en 'mevrouw', als pleegdochter en huishoudelijke kracht, en, zijn er al eens moeilijkheden in de loop van de dag, dan kan men om vijf uur niet de deur dicht trekken en in de eigen omgeving eens lekker over elkaar mopperen 'hoe vervelend de ander wel was die dag!' Dit is de reden waarom wij, vooral in dit geval, woon- en werkmilieu gescheiden willen houden. Men heeft er begrip voor, er wordt aan beide zijden met enige spijt geconstateerd dat vraag en aanbod elkaar niet dekken en beide partijen zoeken verder . . .

waar vinden wij onze pleeggezinnen

Dit blijft een van de knelpunten in het voogdijwerk: waar zitten de gezinnen die wij nodig hebben en hoe vinden we ze? Het geeft vaak een machteloos gevoel: een kind is aan een gezin toe, dringend soms, maar het geschikte gezin ontbreekt.
De vele problemen die opname van een pleegkind meebrengen willen we bepaald niet onderschatten, daarvoor kennen we ze te goed. We kennen de teleurstelling van pleegouders als een kind soms ondanks gunstige omstandigheden, nooit helemaal thuis raakt in het gezin en men er niet achter komt wat er precies in het kind omgaat. Er zijn dan wel mogelijkheden om door inschakeling van specialistische hulp een diepere kennis omtrent het kind te krijgen, doch dit houdt niet altijd in dat men met deze kennis ook de omstandigheden of het kind kan, of zou moeten trachten, te wijzigen.

pleegouders en de praktijk van het dagelijkse leven

Er zijn ook veel geringe moeilijkheden die toch doorzettingsvermogen, vertrouwen in eigen kunnen en in de groeimogelijkheden van het kind vragen van de pleegouders. Wat horen we niet vaak klachten over extreme slijtage aan kleding en schoeisel, het ontbreken van spaarzin en een tegenzin iets met een ander te delen, bij het pleegkind? Wat kost het niet vaak een tact, zelfbeheersing en begrip van de pleegouders om de goede houding te vinden ten aanzien van de eigen ouders van het kind. Want de ene ouder 'vergeet' z'n afspraak het kind te bezoeken, de ander verwekt onrust met schone beloften die niet nagekomen kunnen worden, een derde ziet z'n kind nauwelijks maar houdt lange verhalen tegen de pleegouders over eigen voortreffelijkheid als ouder.
Op een werkterrein als dat van pleegouders met zoveel voetangels en klemmen, is het begrijpelijk dat er wel eens gestruikeld wordt: dat er een opmerking valt die niet gemaakt had moeten worden, een bestraffing gegeven, die eigenlijk geen grond had. Een kind dat geschikt is voor een pleeggezin, verdraagt deze dingen meestal wel, men behoeft werkelijk geen feilloze opvoeders te zijn als men pleegouder wil worden! Al is het werk vaak moeilijk, er is ook de vreugde over bereikte resultaten, minder spectaculair weliswaar dan die in de techniek, maar waarschijnlijk moeilijker te

volbrengen. Als een pleegkind een betere aanpassing krijgt aan zijn pleeggezin, z'n school, z'n werk, of eindelijk eens vrienden maakt dan is er iets belangrijks gebeurd. Een bedplasser die droog blijft 's nachts en geen andere symptomen gaat tonen die ook op innerlijke spanningen wijzen, een gesloten kind dat loskomt, het zijn grote successen waar de pleegouders veel voldoening van hebben.

de relatie tussen pleegouders en de voogdijvereniging

Uit het bovenstaande zal duidelijk zijn dat ook deze sector van het maatschappelijk werk, het voogdijwerk dus, z'n eigen problemen heeft. Zijn de objecten van zorg alleen verschillend bij het voogdijwerk, of is er een wezenlijk verschil met andere takken van maatschappelijk werk? Komt het niet veelal neer in het maatschappelijk werk op het helpen aanvaarden en zo goed mogelijk helpen verwerken van — tijdelijke of blijvende — onveranderlijke feiten zoals bij voorbeeld het niet kunnen wonen in het eigen gezin, de onvermijdelijke ouderdom, gezinsonvolledigheid, ongehuwd moederschap, het ondergaan van een gevangenisstraf, een langdurige ziekte e.d. en, gekoppeld hieraan, een zo goed mogelijk leren leven met deze beperkingen?
Het lijkt mij dat het voogdijwerk wél een heel eigen facet heeft. Het werken met de pleeggezinnen is m.i. namelijk geen maatschappelijk werk, het is 'werken met een medewerker'. De pleegouders zijn geen object van zorg, er is bij hen geen maatschappelijke nood. De contacten liggen nu eens in de sfeer van uitleggen en overreden, dan weer in het bieden van steun en waardering. Dat hier soms maatschappelijk werk bij komt kijken, bij voorbeeld in het geval waar pleegouders een bepaalde noodzakelijke houding tegenover een pleegkind alleen kunnen opbrengen door de relatie met de maatschappelijk werker, sluit het bovenstaande niet uit. In dit laatste geval is er dan ook een nood, nl. een onmacht met hun pedagogische aanpak bevredigende resultaten te verkrijgen.
Het contact met de kinderen heeft soms ook kanten die men in het maatschappelijk werk als regel niet aantreft. Het feit dat men drager van rechten en plichten is die anders de ouders toebehoren, brengt mee dat men gezagsinstantie is. Dit gezag wordt zo nu en dan heel duidelijk, bij voorbeeld bij het controleren van de prestaties op school en bij het huiswerk of als er een verbod tot logeren in het ouderlijk huis gegeven wordt.

de omgeving van het pleeggezin

Het voogdijwerk bevat ook, evenals trouwens andere takken van maatschappelijk werk, een sociologische kant. Bij het bepalen van het opvoedingsmilieu van een kind speelt de streek een rol mee. Passen kind en streek op elkaar, biedt deze streek voor dit kind werkmogelijkheden, is de houding in dit pleeggezin typisch een 'streek'-houding (b.v. een vlotte gastvrijheid of een sterke gerichtheid op het geld), of behoort hij tot het eigene van het gezin? Veel reizen draagt bij tot kennis van land en bevolking. In de streekbussen hoort men de dialecten en merkt men iets van de streekaard. In Friesland heeft men b.v. vaak de indruk dat alle reizigers familie van elkaar en de chauffeur zijn. Er wordt meegeleefd bij het bereiken van het einddoel, men groet met luider stem.

een contact van jaren

Meer nog dan de meeste takken van maatschappelijk werk is het voogdijwerk typisch 'lange baan' werk. Men draagt zorg voor het kind waar men de voogdij over heeft, tot het 21ste jaar. Dit houdt in dat men, wat de kinderen betreft, een vrij statisch werkterrein heeft. 'Statisch' en 'jeugd' hoort echter niet bij elkaar, groei is iets dynamisch, zodat deze kant van het werk in feite ook zeer afwisselend is.

(zie verder pagina 16)

TREKKENDE BEVOLKING

het woonwagenwerk in nederland

In samenwerking met de vereniging Volksonderwijs en de Nederlandse Onderwijzersvereniging is door Humanitas in 1954 de Stichting Sociaal Culturele Zorg Trekkende Bevolking in het leven geroepen. Wij hebben de secretaresse der stichting, mevr. H. J. Roes, gevraagd in een artikel uiteen te zetten hoe het werk ten behoeve van de woonwagenbevolking historisch gegroeid is en welke gedachten er momenteel leven in Nederland over de richting die dit werk in de toekomst zal moeten nemen. — Red.

historisch overzicht

De wet op de woonwagens en woonschepen, die in 1918 tot stand kwam, beoogde enerzijds aan de tot dan toe ongrijpbare 'trekkers' een aantal regelen te stellen en anderzijds de gemeenten een aantal verplichtingen op te leggen. Wat dit laatste punt betreft werd de gemeente verplicht om ófwel een woonwagenkamp in te richten ófwel een verplichte standplaats aan te wijzen binnen de gemeentegrenzen.
Men verwachtte van de invoering van deze wet, dat hiermede de noodzakelijke voorwaarden waren geschapen om aan de wantoestanden die er vóórdien heersten, een einde te maken en het woonwagenvraagstuk op te lossen. In de praktijk bleek echter, dat de gunstige uitwerking in vele gevallen en velerlei opzichten uitbleef.
Reeds vóór 1940 gingen er stemmen op, die een wijziging van voornoemde wet bepleitten, doch het duurde tot 1948 voordat naar aanleiding van een nota van de Rooms-Katholieke Vereniging van Woonwagenwerken deze kwestie ten departemente aan de orde werd gesteld.
De minister van Binnenlandse Zaken stelde bedoelde nota in handen van de Staatscommissie Vervanging Armenwet met het verzoek om over deze gehele kwestie een preliminair rapport uit te brengen. Ter behandeling van het probleem werd een speciale sub-commissie in het leven geroepen, de zgn. commissie-De Vries, welke commissie in 1952 het resultaat van haar overleggingen het licht deed zien in de vorm van een ontwerp van wet inzake woonwagens, voorzien van een memorie van toelichting, een en ander vergezeld van een rapport van de commissie.
De hoofdgedachten welke hierin zijn ontwikkeld, zijn de volgende:

a. een trekverbod;
b. concentratie in per provincie aan te wijzen kampen;
c. behoorlijke materiële voorzieningen en voldoende toezicht;
d. de goede gelegenheid scheppen voor het onderwijs van jeugdige woonwagenbewoners.

Speciaal de hiervoren genoemde punten a. en b. hebben veel stof doen opwaaien. In 1952, na de totstandkoming van het departement van Maatschappelijk Werk, werd het woonwagenprobleem in zijn geheel door de minister van Binnenlandse Zaken overgedragen aan zijn ambtsgenoot van Maatschappelijk Werk, die in 1954 in de Eerste Kamer als zijn standpunt mededeelde, dat het hem 'beter voorkomt eerst een organisatie te krijgen voor het maatschappelijk werk in de woonwagenkampen en daarna pas een goede grond te vinden voor een wettelijke regeling van het woonwagenprobleem.'
Ten einde de ontwikkeling van de activiteiten op het terrein van het maatschappelijk werk ten behoeve van de woonwagenbevolking te bevorderen, werd in hetzelfde jaar een Beraad Woonwagenwerk in het leven geroepen, waarin vertegenwoordigers van de kerkelijke en particuliere organisaties, werkzaam op dit terrein, en ambtenaren van het departement van Maatschappelijk Werk, alsmede een vertegenwoordiger van de DIVOSA (Vereniging van Directeuren van Diensten voor Sociale Zaken) zitting hadden, ten einde een aantal vraagstukken die zich hierbij voordoen, onder de loep te nemen.
In december 1954 bracht dit Beraad een rapport uit over deze kwestie aan de minister, waarin onder meer aandacht werd gegeven aan het principe der regionale kampen en de wettelijke, juridische en materiële consequenties hiervan, het onderwijs in de kampen, de werkgelegenheid, het woningvraagstuk, de organisatorische vorm van het werk.
Na de indiening van het rapport deelde de minister mede, er prijs op te stellen dat het overleg tussen particulier initiatief en overheid op dit terrein in stand zou worden gehouden en werd het Beraad Woonwagenwerk omgezet in een Werkgroep Woonwagenwerk, waarin ook vertegenwoordigers van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten werden opgenomen. De Werkgroep komt ook thans nog regelmatig bijeen ter bespreking van allerlei zich voordoende vraagstukken.

de gemeente en de woonwagenbevolking

De hierbovengenoemde wet van 1918 ging er van uit, dat de gemeente de instantie is, die voor de uitvoering van de in de wettelijke regeling opgenomen bepalingen heeft te zorgen en de verplichting heeft om bij gemeentelijke verordening binnen de gemeentelijke grenzen een openbare standplaats aan te wijzen, die behoorlijk beantwoordt aan eisen van ruimte en gerief.
In de praktijk is echter gebleken, dat aan een en ander veel ontbreekt en dat vooral met de uitvoering van de voorschriften ten aanzien van het gerief in de kampen allerwegen op ernstige wijze de hand wordt gelicht.
Hiervoor zijn vele oorzaken aan te wijzen. Om er enige van te noemen:

1. Over het algemeen bestaat er geen enkele binding tussen de woonwagenbewoner en de gemeente. Velen hebben geen vast domicilie, zijn dus in geen enkel gemeentelijk bevolkingsregister ingeschreven. Geen wonder dus, dat vele gemeenten er weinig voor voelen zich financiële offers te getroosten ten aanzien van outillage en onderhoud van een kamp.
2. De woonwagenbewoner heeft de naam nogal wat moeilijkheden te veroorzaken en vaak strafbare feiten te plegen (informaties bij de politie bevestigen deze indruk **niet**, er is geen grotere criminaliteit dan bij de sedentaire bevolking). Het drankverbruik is echter wel vrij hoog.
3. De woonwagenbewoner kost de gemeente vaak veel, doordat hij veelal geen vaste inkomsten heeft en er gemakkelijk toe komt bij de diensten voor Sociale Zaken om financiële ondersteuning aan te kloppen. Vaak ook wordt een beroep op de armenwet gedaan in verband met ziekte (ziekenhuis- en operatiekosten, dan wel kosten van verpleging in een sanatorium). In het bijzonder voor kleine gemeenten

betekenen deze kosten vaak een ondraaglijke belasting van het gemeentelijk budget. Gevolg: 'opjagen' van de woonwagenbewoners.
Gelukkig werd ingaande 1 januari 1955 door het rijk een regeling getroffen, bedoeld 'om gemeenten tegemoet te komen in de kosten van ondersteuning van woonwagenbewoners die door toevallige omstandigheden aldaar zijn neergestreken.' De hiervolgende bepalingen zijn in de regeling opgenomen:

a. De bijdrage zal – tot een maximum van 75 pct. – kunnen worden verleend in de per gezin over een heel jaar gemaakte ondersteuningskosten met dien verstande dat slechts een bijdrage wordt verleend, indien en voorzover deze kosten in totaal *f* 100,– per gezin per kalenderjaar te boven gaan.
b. Deze bijdrageregeling is slechts van toepassing ten aanzien van woonwagenbewoners die zich toevallig in de desbetreffende gemeente bevinden op het ogenblik dat hulp wordt verleend. Het betreft hier dus de zogenaamde passanten die geacht kunnen worden generlei binding met de gemeente van onderstand te bezitten.

In afwachting van de verdere ontwikkeling van de woonwagenzorg moet deze regeling als een voorlopige worden beschouwd. Er wordt op gewezen, dat 'gestreefd zal worden naar een regeling, waarbij voornamelijk voor een bijdrage in aanmerking zullen komen de gemeenten, die hetzij afzonderlijk, hetzij in intercommunale samenwerking, zich uitgaven getroosten voor behoorlijk geoutilleerde woonwagenkampen.'

4. Een behoorlijk geoutilleerd kamp met goede voorzieningen blijkt grote zuigkracht uit te oefenen op een bepaalde categorie van de bevolking met alle, zoals hierboven reeds omschreven vaak kostbare, gevolgen van dien. Vandaar, dat nog steeds vele woonwagenkampen en standplaatsen ver buiten de bebouwde kom van de gemeenten worden gevonden, vaak op of naast de vuilnisbelt. Vandaar dat nog vaak waterleiding en toiletten, een behoorlijk plaveisel, elektrische verlichting e.d. ontbreken. Vandaar dat er nog zo weinig aandacht en belangstelling voor de woonwagenbewoner is.

het principe der regionale kampen

Uitgaande van de gedachte, dat het gewenst is 'een organisatie te krijgen voor het maatschappelijk werk in de woonwagenkampen', werd gezocht naar de wegen en mogelijkheden om hieraan uitvoering te geven.
Uitgangspunt bij alle besprekingen in het hierboven genoemde Beraad Woonwagenwerk is geweest, dat gepoogd zal moeten worden de woonwagenbewoners zoveel mogelijk zich te doen aanpassen aan de normale samenleving en dat voorkomen zal moeten worden, dat het woonwagen**vraagstuk** een woonwagen**probleem** wordt.
Het doel van de woonwagenzorg zal moeten zijn te trachten een zo groot mogelijke groep sedentair te maken. Om dit te bereiken zal aan enige voorwaarden voldaan moeten worden:

a. er zullen goed geoutilleerde kampen moeten komen;
b. de woonwagenbewoner zal altijd 'bereikbaar' en 'vindbaar' moeten zijn voor het maatschappelijk werk;
c. de kampen zullen een dusdanige omvang moeten hebben, dat de aanstelling van speciale krachten voor de leiding en voor het maatschappelijk werk mogelijk is;
d. de lasten voor iedere gemeente moeten te dragen zijn.

Vandaar de gedachtengang in de richting van regionale kampen op basis van de wet op de gemeenschappelijke regelingen. Om dit mogelijk te maken was een wijziging van de bovengenoemde wet van 1918 noodzakelijk. Deze wetswijziging heeft ondertussen plaatsgevonden.

Het is dus thans de gemeenten toegestaan een gemeenschappelijke regeling aan te gaan en gezamenlijk een woonwagenkamp te exploiteren, waarbij de kosten van inrichting, onderhoud, armenzorg (voor zover deze niet door het rijk betaald wordt, zie boven), enz. ook gezamenlijk gedragen worden.
Momenteel wordt in de Werkgroep Woonwagenwerk een onderscheid gemaakt tussen regionale en intercommunale kampen. Onder **regionale** kampen worden verstaan die kampen, die door een samenwerking tussen gemeenten onderling tot stand zijn gekomen en waarbij door het rijk bijdragen worden verleend ten behoeve van de maatschappelijke opheffing van de woonwagenbevolking. **Intercommunale** kampen zijn alle andere kampen, die wellicht nu op basis van de gewijzigde wet zullen ontstaan, doch waarbij het rijk geen bijdragen verleend ten behoeve van de maatschappelijke opheffingsarbeid.
Mede in verband met de bestedingsbeperking is het aantal regionale kampen dat jaarlijks gereed komt, thans gering (pl.m. twee per jaar). Het ligt echter in de bedoeling op de duur een sluitend net van regionale kampen tot stand te brengen.

het maatschappelijk werk ten behoeve van de woonwagenbevolking

Waar tot dusverre de aandacht die aan de woonwagenbevolking besteeds is, steeds miniem is geweest, spreekt het vanzelf, dat van deze bevolkingsgroep over het algemeen slechts weinig concrete gegevens bekend zijn. In verband hiermede werd door het departement van Maatschappelijk Werk enige tijd geleden aan het Katholiek Sociaal-Kerkelijk Instituut de opdracht gegeven een sociaal onderzoek op beperkte schaal te doen. Het is te verwachten dat de resultaten hiervan binnen afzienbare tijd bekend zullen worden gemaakt. Uiteraard zal bij het opzetten van activiteiten met de uitslag van dit onderzoek rekening moeten worden gehouden. Als vaststaand mag echter wel reeds worden beschouwd dat de hieronder volgende punten de volle aandacht zullen moeten krijgen:

1. sociaal-cultureel vormingswerk, speciaal aan deze groep aangepast, waarbij als belangrijk onderdeel moet worden gezien het de woonwagenbewoners bijbrengen van hun burgerrechten en plichten en het leren zich te bewegen in het normale maatschappelijke verkeer;
2. de systematische beïnvloeding der mensen om hen er toe te brengen geregelde arbeid de accepteren. Hierbij zullen allerlei weerstanden overwonnen moeten worden. Beroepsvoorlichting, arbeidskeuze, scholing;
3. aansluitend aan 2. zal hierop moeten volgen een begeleiding van hen die arbeid geaccepteerd hebben om hun te leren zich in de voor hen vreemde maatschappij te midden van collega's en met vaste werktijden en 'verkeersregels' te handhaven;
4. leren met geld om te gaan, zowel ten aanzien van de mannen als van de vrouwen;
5. huishoudelijke en hygiënische voorlichting, moedercursussen, enz.;
6. opvoedingsvraagstukken;
7. algemeen maatschappelijk werk voor de individuele mens in nood. Zo nodig inschakeling van kinderbescherming en reclassering, drankbestrijding;
8. jeugdwerk.

Vanzelfsprekend vormt het onderwijs een belangrijke schakel in het gehele werk. Ook ten aanzien hiervan zal veel gedaan kunnen worden, vooral indien op of vlakbij het kamp een school aanwezig is (annex kleuterklas). Regelmatig schoolbezoek zal door op het kamp aanwezige leidinggevende krachten gestimuleerd moeten worden (eventueel met toezicht van de politie). Ook onderwijs aan volwassenen zal een belangrijk facet kunnen gaan vormen, vooral . . . wanneer eerst maar de eerste schapen over de dam zijn en men niet meer bang hoeft te zijn om iets te doen dat buiten de gewoonten der groep ligt.

Met nadruk moge echter worden geconstateerd, dat het niet alleen de woonwagenbevolking zelve is, die op allerlei gebied tot bereidheid en acceptatie gebracht moet worden, doch dat het ook dringend noodzakelijk is, dat de sedentaire bevolking meer belangstelling krijgt voor en meer betrokken wordt bij de benadering en beïnvloeding van deze 'vergeten groep'.

De werkzaamheden zullen hier liggen op het terrein van:

1. voorlichting van de sedentaire bevolking;
2. inschakeling van het particullier initiatief tot het stimuleren van het gemeentebestuur ter bevordering van een goede outillage en vestigingsplaats van plaatselijke kampen of standplaatsen.
3. stimulering van het particulier initiatief tot het opzetten van activiteiten ten behoeve van de trekkende bevolking, bij voorbeeld goede aangepaste ontspanningsavonden, jeugdwerk, huishoudelijke voorlichting, ontwikkelingswerk, e.d.;
4. inschakeling van het particulier initiatief bij individuele hulpverlening;

Indien bepaalde woonwagenbewoners reeds geruime tijd vast werk hebben en verwacht kan worden, dat het verlangen naar trekken bij hen op de achtergrond is gekomen, zal het woningvraagstuk aan de orde komen. Alvorens het gezin echter de woning gaat betrekken, zal de voorbereiding op deze gebeurtenis de volle aandacht vragen. Zonder thans in te gaan op alle vraagpunten die hierbij aan de orde zullen komen, is het zonder meer duidelijk, dat een zorgvuldige begeleiding van het gezin, een grote aandacht de eerste tijd na de 'verhuizing' en een behoorlijke nazorg van groot belang zijn.
Op welke wijze de organisatie van een en ander zal dienen te geschieden, is thans nog niet opportuun, doch zal te zijner tijd de volle aandacht vragen.

Zonder de pretentie te hebben ook maar enigermate volledig te zijn geweest met het bovenstaande, hoop ik er toch in geslaagd te zijn enig inzicht te geven in het woonwagenvraagstuk.

H. J. ROES

(vervolg van pagina 11)

moeilijke gevallen

Tot slot zou ik als laatste punt willen noemen dat, waar iedere tak van maatschappelijk werk z'n 'moeilijke gevallen' kent, die in het voogdijwerk bepaald ook niet ontbreken. In ons werk zijn dat veelal de kinderen die reeds op jonge leeftijd door hun ouders gevoelsmatig in de steek gelaten zijn. Voor hen is het vooral bijzonder moeilijk een geschikt gezin te vinden als ze hier aan toe zijn. Behalve veel hartelijkheid wordt hier van de pleegouders ook genoeg begrip voor het kind gevraagd om moeilijke perioden (bij voorbeeld van grote vernielzucht of overmatig druk gedrag) goed te boven te komen.
Gelukkig stelt het gemiddelde kind minder hoge eisen. Misschien dat u zelfs na lezing van het bovenstaande overweegt of uw gezin . . . nee, nee, het was alleen de bedoeling iets te vertellen over het voogdijwerk, niet te vragen vóór.

T. M.

VRIJWILLIGE MEDEWERKERS

het kaderweekend in kortehemmen, 8-9 november 1958 van het gewest friesland

Er zou een geheel kaderblad te vullen zijn met een verslag over bovengenoemd weekend, dat uitstekend bezocht was, maar daar de redactie slechts drie pagina's ter beschikking heeft, zullen wij ons beperken tot een der hoogtepunten van deze bijeenkomst: de manier waarop mej. L. Hymans de deelnemers met de neus op de problematiek van ons werk wist te drukken. Een levensechte situatie vormde het uitgangspunt. Nu zal men zich misschien in die streken waar men verder is met de organisatie en het eigenlijke werk van Humanitas, verwonderd afvragen, of men op een kaderweekend nog zoveel tijd moet besteden aan dergelijke discussiepunten. Laat men daar niet vergeten dat vooral in het ontwikkelingsgebied Zuidoost-Friesland (maar ook elders op het platteland hier in het noorden) de opbouw van Humanitas nog in een primair stadium is en dat men met het werk als zodanig nog van de grond moet komen. Humanitas is een plantje dat in deze streken moeizaam wortel begint te schieten en dat er met veel zorg en toewijding ook hier zeker wel zal komen — maar het ís er nog niet.

de groei in Friesland

In feite was dit weekend een mijlpaal voor het gewest Friesland en een bewijs van een langzame — doch gestadige groei. Een jaar geleden was een dergelijk weekend nog niet mogelijk geweest. Nu kon de voorzitster 35 kaderleden uit 7 afdelingen begroeten,

de opdracht

Het uitgangspunt voor de avondbespreking was een schets (verduidelijkt door een plattegrond op het bord en schriftelijke gegevens van een fictieve situatie) die echter voor de meeste kleine afdelingen vertrouwde elementen bevatte. Het ging om een flinke plaats, waar een organisatorisch gezonde afdeling van Humanitas tot stand is gekomen met een kwiek bestuur en een aantal flinke vrijwilligers. Werk is er nog niet, maar het bestuur heeft uit de ledenvergadering een aantal punten en opdrachten voorgelegd gekregen voor een eerste aanpak.
Vier groepen moesten elk over een dezer punten een advies uitbrengen, waarna alle vier in een grote 'ledenvergadering' besproken, bekritiseerd, uitgewerkt en in elkaar gepast werden tot een eerste aanloop van afdelingsbeleid.

1e. het algemeen maatschappelijk werk

Er is een dienst van Sociale zaken, een gemeentelijke m.w., het dorp heeft een vroedvrouw, een vakbondsorganisatie, een afd. der VHV, er wordt een bejaardensociëteit gehouden. Er is een bejaardencentrum en een dorpshuis.

De vraag is nu: met welke instanties neemt het bestuur contact op, welke mogelijkheden kan het bestuur opperen, moet er naar samenwerking gestreefd worden, moet Humanitas een spreekuur gaan houden – wáár berust de uiteindelijke verantwoordelijkheid dan?

De groep die deze vragen behandelde, bracht in het rapport o.a. naar voren:
dat het bestuur formeel moet gaan kennismaken met de directeur van de dienst van Sociale Zaken en de betrokken wethouder. In dit gesprek moet van Humanitaszijde duidelijk gesteld worden wat men ziet als de taak van de vrijwilliger, en wáár de verantwoordelijkheid ligt en waar de zelfgeziene grenzen. Ook moet men zich gaan voorstellen bij de maatschappelijk werker en de vroedvrouw, en natuurlijk moet er contact gezocht worden met de vakbeweging. Mocht de m.w. gevallen naar Humanitas verwijzen, dan kan zij eisen stellen t.o.v. kennis van het werk, tact, enz. De groep was van oordeel dat er zoveel mogelijk naar samenwerking met andere organisaties en instanties gestreefd moet worden (maar het 'hoe' viel niet mee!).
Aan een spreekuur werd voorlopig niet gedacht. Zoals de voorzitter van deze groep bij de nabespreking al zei, is de groep bij de behandeling van dit punt wat in de ruimte gebleven — er kwamen weinig concrete gegevens uit.

2e. er is in het dorp een algemene gezinsverzorgingsorganisatie

Hoe staat Humanitas hiertegenover?
Ook hier wil men samenwerking, dus meedoen in de algemene organisatie — echter als volwaardige partner, dus met, indien niet direct, dan toch t.z.t. vertegenwoordiging in het bestuur.
Twee vrouwelijke leden van Humanitas hebben zich al bereid verklaard hulp te bieden in spoed- en noodgevallen. (Er is altijd een tekort aan gezinsverzorgsters). Dat wordt de inbreng van Humanitas in de algemene organisatie, die redelijkerwijs met een bestuursplaats gehonoreerd kan worden. De samenwerking tussen de leidster van de officiële gezinsverzorgsters en onze vrijwillige helpsters moet immers ook via overleg in 't bestuur geregeld worden.

3e. bejaardenzorg

Wat kan Humanitas in dezen doen? Zijn er nog vereenzaamde oude mensen, en hoe 'ontdekt' men die? Hoe komt men dan met hen in contact?
In het rapport werd vooropgesteld dat men de oudere mens als volslagen gelijkwaardig tegemoet moet treden. Ze mogen niet gezien of behandeld worden als verouderde kleine kinderen.
Humanitas zal in de eerste plaats contact zoeken met directie en bestuur van het bejaardencentrum, met de leiding van de bejaardensociëteit en met de maatschappelijk werkster en de huisarts. Deze laatste twee vooral ook om aan de weet te komen of er nog ergens eenzame bejaarden zijn die door geen enkele instantie of organisatie bereikt worden. Te dien aanzien kunnen ook leveranciers (bakker, melkboer) ingeschakeld worden, en elk lid voor zich is in z'n eigen buurt wel zo bekend dat er niet veel ouderen onopgemerkt zullen blijven.
Hoe komt men dan tot een natuurlijk, ongedwongen contact met eventuele vereenzaamden? Men zou b.v. kunnen uitgaan van de bejaardensociëteit: zeggen: 'He, ik zie u daar nooit, voelt u er niet voor?' Als het eerste aanloopje er maar is, dan komt de rest vanzelf. Voorgesteld wordt meteen leden te zoeken die gaan meehelpen in de sociëteit.
Ook in het bejaardencentrum kunnen de mensen eenzaam zijn. Er zijn er die weinig of geen bezoek krijgen van familie of kennissen. De directrice en het personeel zijn er voor álle bewoners. Hoe prettig is het dan niet, dat er geregeld bezoek van buitenáf komt voor zo iemand. De groep opperde het idee te beginnen met een eenvoudige leesportefeuille voor belangstellende bejaarden. Als men eenmaal het vertrouwen

gewonnen heeft zal er meer werk achterweg komen: bibliotheekboeken ruilen, brieven schrijven, formulieren invullen, enz. Daarna zal men diepere moeilijkheden ontmoeten — innerlijke leegte — slechte verstandhouding met de kinderen, enz. Het hangt dan van de vertrouwenspersoon en de bejaarde af, hoe hun contact zich verder ontwikkelt en of dit voor de bejaarde van betekenis is.

4e. jeugdwerk

De groep die dit onderdeel onder ogen kreeg, maakte eerst een balans op. Wat is er in dit fictieve dorp, wat ontbreekt er? Een dorpshuis — een voetbalcub — maar ook een klacht van de eveneens aanwezige wika. Deze klacht is aanknoping tot een bespreking over samenwerking op bredere basis. Gesteld dat deze samenwerking tot stand komt, dan moet er naar een financiële ondergrond gezocht worden, maar ook naar een bijdrage in mankracht.
Aangeklopt wordt bij de gemeente en bij de plaatselijke industrie om subsidie, terwijl ook van de samenwerkende organisaties een financiële inbreng verwacht mag worden. Dan moet er tevens gezorgd worden voor leiding. Gezocht wordt onder het onderwijzend personeel der aanwezige scholen, de sportleider wordt ingeschakeld, de wika, Humanitasvrijwilligers, enz. De jeugd wordt in leeftijdsgroepen verdeeld. Er wordt uitgegaan van de gedachte dat de leiding zoveel mogelijk op de achtergrond moet blijven en dat de jeugd zélf initiatieven zal nemen, plannen ontwikkelen, enz. Suggesties zijn o.a. het vormen van een eigen bibliotheekje, meewerken door bepaalde groepjes aan het leesportefeuillesysteem uit groep 3, ruilbeurs voor verzamelaars (suikerzakjes!) instuifavonden e.d.

Dit was dan in grote trekken hetgeen besproken werd, en, zoals gezegd, voor diegenen uit dié afdeling waar de situatie ongeveer zo ligt als in het fictieve dorp uit de opgave van mej. Hijmans, was deze opzet heel aantrekkelijk en nuttig.
Rest nog te vermelden dat de zaterdagmiddag begon met de gewestelijke jaarvergadering, waarbij het gewestelijk bestuur flink werd uitgebreid, en dat ds. Bijleveld van het Woodbrookers-centrum Kortehemmen (onze gastheer dus) des zondagsochtends een rede hield over: de visie op de mens vanuit verschillende levensbeschouwingen.
Het is niet mogelijk ook hierover verslag uit te brengen hoewel het onderwerp én de manier waarop het door ds. Bijleveld behandeld werd, heel interessant en erg de moeite waard waren. Al met al een zeer geslaagd weekend dat zeer zeker vruchten zal afwerpen.

T. S.—N.
(een deelneemster uit Zuidoost-Friesland)

. . contactbijeenkomst gezinsverzorging . . . . .

Op 31 januari en 1 februari 1959 is wederom een landelijke contactbijeenkomst voor gezinsverzorgsters, -helpsters en hun leidsters gehouden. De bijeenkomst vond plaats in de jeugdherberg 'de Grasheuvel' in Amersfoort. Het programma vermeldde op zaterdagmiddag een inleiding van de heer G. Strookappe, maatschappelijk werk adviseur Humanitas gewest Zuid-Holland, onder de invloed van de vrijheidsberoving op de mens.
De zaterdagavond bracht het optreden van Wim en Gerda Meilink met hun poppenkast: opvoering van het gruwelijke drama van Franz Graf von Pocci, getiteld: Blauwbaard.
De zondag werd geheel gewijd aan reclasseringsvraagstukken; hieraan werd medewerking verleend door de heren J. G. v. d. Spek, reclasseringsambtenaar, en P. E. Hutte, secretaris van de sectie reclassering van Humanitas.

de bejaarden en hun vrije tijd

lectuurvoorziening voor bejaarden

Door de afdeling Haarlem van Humanitas wordt nogal het een en ander gedaan op het gebied van de bejaardenzorg. Wij hebben aan de heer J. Gerzon, maatschappelijk werker in dienst van deze afdeling, verzocht iets te vertellen over een onderdeel van dit werk, de boekenvoorziening voor bejaarden. Wij menen namelijk dat dit werk speciaal de aandacht verdient van onze plaatselijke secties voor bejaardenwerk, omdat het in een belangrijke behoefte voorziet en omdat het in verschillende afdelingen, al of niet in samenwerking met leesbibliotheken, te verwerkelijken zal zijn.

De groeistuipen kunnen soms het werk van een afdeling in zijn snelle ontwikkelingsgang in letterlijke zin dwingen een weg te gaan die niet natuurlijk schijnt te zijn. Zo is het tenminste gegaan met de krachtige en snelle ontplooiing van ons werk in Haarlem. Reeds lang voordat de tijd hier rijp was voor werk voor de secties algemeen maatschappelijk werk en kinderbescherming, bestond er reeds een sectie bejaardenzorg met een vrij omvangrijke taak.

Het is niet de bedoeling van dit opstel de verschillende werkzaamheden, die de sectie bejaardenzorg te Haarlem verricht, zoals de culturele avonden in het winterseizoen, de bustocht in de zomer en het aandeel dat Humanitas had in de totstandkoming van het Bejaardencentrum 'de Blinkert', hier te bespreken, hoewel er vele interessante dingen van te vertellen zouden zijn. Volstaan moet worden met de mededeling dat een aantal toegewijde medewerk(st)ers regelmatig bezoeken brengt aan omstreeks tweehonderd bejaarden, waaronder vele chronische zieken en invaliden. Ook een aantal buitenkerkelijke verpleegden van het Gemeentelijk Bejaardenhuis wordt bezocht. En daarmee zijn we aangeland bij een onderwerp waarvoor uw speciale aandacht wordt gevraagd.

Er zijn specifieke moeilijkheden, die het oud worden met zich meebrengt, denk aan het bekende gezegde: 'lang leven wil iedereen, oud worden wil niemand'.

Een van de ernstige vraagstukken waarmede wij dus bij de bejaardenzorg worden geconfronteerd is de dreiging van de geestelijke immobiliteit. Dit 'wegslibben' van de geest, zoals dit proces in de literatuur wel genoemd wordt, werkt dikwijls in hoge mate de totale aftakeling van de ouderwordende mens in de hand. Weet men dit proces bij de bejaarde te voorkomen dan wel te stuiten, dan wordt daardoor zijn levensvreugde verrijkt en zijn levenslust geïntensiveerd.

Enkele jaren geleden hebben een paar dames van de werkgroep in Haarlem die zich

de geestelijke en materiële belangen van de bejaarden aantrok, zich afgevraagd, hoe de oudere mensen 'wakker' te houden zouden zijn. Hoe kan men de belangstelling prikkelen, de nieuwsgierigheid, oer-impuls van alle levensontwikkeling activeren? En men meende dat goede lectuur hierbij zou kunnen helpen en — terecht naar later bleek — hen voor absentie zou behoeden.
De Stadsbibliotheek en Leeszaal te Haarlem heeft een afdeling voor het uitlenen van boeken 'en gros', genaamd 'de Wisselbibliotheek'.
Deze reeds jaren bestaande instelling geeft boekendepots in bruikleen aan tehuizen, sociëteiten e.d.
Onze medewerksters in Haarlem nu hebben zich tot een staflid van de Gem. Bibliotheek gewend, en deze bleek direct bereid ook aan Humanitas boeken te verstrekken, die dan door de leden van de medewerkersgroep bij de daarvoor in aanmerking komende particulieren zouden worden rondgebracht en omgeruild. Welk een grote vlucht deze uitlening heeft genomen sinds het initiatief hiertoe genomen werd, zal onderstaand staatje u duidelijk maken.
In 1954, het aanvangsjaar, werd gestart met 50 boeken, een aantal dat in de loop van het jaar reeds niet meer toereikend bleek te zijn. De laatste jaren wordt een depot van 550 boeken per jaar verstrekt. Deze worden verdeeld over vier sectordepots bij leden thuis in elk der vier stadswijken. Elk kwartaal rouleren deze depots onderling, zodat in de loop van het jaar alle boeken de depots rond zijn geweest.

Aantal uitgeleende boeken:	1955	1450 boeken
	1956	4396
	1957	6287
	1958	7300

Waaraan is dit succes hoofdzakelijk te danken? De grote belangstelling onder de oudere mensen voor lezen kwam eerst goed op gang, nadat men, na twee jaar ervaring, de distributie der boeken meer gericht ter hand ging nemen. Bij elke lezer ging men na in welke richting zijn belangstelling ging en aan de hand daarvan werden de werken die ter lezing verstrekt werden, zoveel mogelijk in overeenstemming gebracht met voorkeur en smaak. Deze manier van werken heeft de leesintensiteit zeer opgevoerd en de waardering van de zijde der bejaarden voor deze arbeid sterk verhoogd.
Toch is het dikwijls nog heel moeilijk bejaarden die nog niet meedoen aan het lezen te krijgen, en bij hen een zekere indolentie te overwinnen. Verscheidene van onze geregelde lezers hadden, voordat Humanitas zijn jaarlijks boekendepot van de Stedelijke Wisselbibliotheek kreeg, nog nimmer een boek in handen gehad. Zo was er onder de lezers een man, die pas lezen had geleerd, toen zijn eigen kinderen naar de lagere school gingen. Maar tot het lezen van een boek kwam hij eerst zeer vele jaren later, nl. toen onze sectie bejaardenzorg met hem in contact kwam.
Welke boeken worden nu het meest gevraagd door onze cliënten? De meest gelezen boeken door vrouwen zijn streekromans en goede meisjesboeken, terwijl de mannen vooral belangstelling tonen voor reisbeschrijvingen, avonturenromans en detectives. De Merijntje Gijzen-serie en de Commissaris-cyclus staan nog steeds zeer hoog genoteerd naast werken van mevrouw Zoomers-Vermeer e.a.
Romans worden vijf tot zes maal zoveel aangevraagd als populair wetenschappelijke werken. Tussentijds kunnen bij de Wisselbibliotheek ook speciale werken worden besteld en ook van deze service van onze gemeentelijke bibliotheek wordt geregeld een dankbaar gebruik gemaakt.

J. A. GERZON

BOEKBESPREKINGEN

prof. dr. W. Banning: typen van zedeleer

grepen uit de geschiedenis der niet in godsdienstig geloof gefundeerde ethiek - 2e druk haarlem - de erven F. Bohn n.v. - prijs gebonden f 9,50

'Waar vindt de hedendaagse mensheid de zedelijke krachten en normen, die de enorme mogelijkheden (nl. door de natuurwetenschappen en techniek, de vooruitgang en de welvaartsvermeerdering geschapen) ten goede weten te leiden?'
Deze vraag legt prof. Banning ons voor in zijn boek op pag. 21. Deze vraag is wellicht te zien als het centrale punt of de reden, waarom prof. Banning dit werk over een achttiental typen van ethiek een paar jaar na de afgelopen wereldoorlog en nu in tweede, flink uitgebreide en veel gewijzigde druk heeft verricht.
Wie als mens in het leven staat, handelt. Elke handeling brengt vormgeving met zich mee, van het meest destructieve, alles vernietigende — zoals bij nucleaire explosies — tot het meest creatieve — zoals b.v. automation of . . . het offer van Florence Nightingale en een dr. Albert Schweitzer. De handeling, en bijgevolg de vormgeving, is een resultante van de menselijke geest. De geest van de denkende mens wenst verantwoord te handelen en verantwoord gedrag. Daarom zint de denkende mens over de gronden of redenen tot het handelen en de verantwoordelijkheid in het handelen, ten aanzien van de vormgeving, de resultaten en de gevolgen.
Daarbij komt, dat elke daad of handeling (ook het nalaten en het laten lopen) is gericht op de toekomst. De mens en de mensheid is voortdurend bezig om een toekomst te bouwen. Ondanks alle defaitisme, die in ons met vormgeving zo worstelend nucleaire tijdperk zo gemakkelijk het hoofd opsteekt, en ondanks opkomende wanhoopsgedachten moet de levende mens de toekomst bouwen, hetzij . . . goed of slecht.
De mens heeft geen andere keuze. Hij kan alleen maar handelen. In de daad heeft hij — dit gesteld afgezien van de vraag van determinisme en indeterminisme — de keuze naar goed of naar slecht (kwaad). Wat is echter goed en wat is kwaad?
Ligt er een mogelijkheid van verzoening, vergeving, synthese of andere oplossing bij de beslissing tot de daad, wanneer goed en kwaad daarin botsen? Wat zijn de resultaten, de gevolgen van de daad? Wat is de toekomst? En ook: wat is het gewenste resultaat? Wat 'behoort'?
Plaatsen we dit handelen in het wereldverband, dan gaat de vraag bijzonder klemmen: wat is de daad die wij moeten doen? Wat is de wereldtoekomst op grond van ons handelen? Dit boeiende in ons bestaan — dat tegenwoordig vaak als zo afmattend

en soms zelfs haast slopend wordt beleefd – heeft de denkers tot het opstellen van allerlei stelsels gebracht. Stelsels die wereldvisie beoogden.
Prof. Banning heeft een groep ethici, die hun leer niet op religie baseren, gebundeld. Behalve groeperingen naar positivisme, naturalisme, evolutionisme, vitalisme, eerbied voor het leven, idealisme, objectiviteitstheorie, pessimisme, hedonisme, eudemonisme, egoïsme, personalisme, existentialisme, sociaal utilisme, pragmatisme, instrumentalisme, historisch-materialisme en waardentheorie, deelt de schrijver nog in naar verhoudingen, waarin de mens zich in de wereld bevindt.
De verhouding van de mens tot de wereld (kosmos), tot de mens zelf, tot de maatschappij en tot de waarden brengt hem tot a. in de wereldbeschouwing, b. in de mens, c. in de maatschappij gefundeerde ethiek en d. waardenethiek.
Aan elk deel en onderdeel heeft prof. Banning in deze druk nieuwe – een enkele keer omgewerkte – inleidingen laten voorafgaan. Daarna komen een paar representatieve denkers voor de rubriek. Bij sommige delen en rubrieken heeft hij – bijna allemaal nieuwe – opmerkingen of kritische vragen aan het slot gesteld. Deze inleidingen en slotbeschouwingen verhogen de waarde van het boek aanmerkelijk. Deze en de omwerkingen van sommige samenvattingen geven een grote verruiming en verdieping aan het werk in vergelijking met de eerste druk. Voortkomend uit een degelijke kennis en uit een ruimheid van blik en hart heeft prof. Banning m.i. een zeer objectieve samenvatting van de denkers gegeven. In deze tweede druk heeft hij twee nieuwe hoofdstukken geschreven over personalistische en existentialistische ethiek, waarin Kohnstamm en Denis de Rougemont – helaas heeft hij William Stern opzettelijk laten vervallen –, Sartre en Jaspers als vertegenwoordigers verschijnen. Aan Heymans heeft hij een voor deze denker toekomende plaats gegeven in een afzonderlijk onderdeel. De samenvatting van deze ethici zijn overwegend meesterlijk.
Het is een groot genoegen – al is het geen al te eenvoudige lectuur — om dit werk te lezen en te bestuderen. Te meer, daar prof. Banning af en toe de consequenties van sommige stelsels laat zien, vooral van die welke praktische ideologische toepassing in het heden vinden.
De uitgever heeft ook flink wat zorg aan dit boek besteed. Gezien de waarde van het boek en de zorg er aan besteed zij hier op een paar zetfouten gewezen, en wel op pag. 178, regel 16 van onderen, moet 'adoptatie' veranderd worden in 'ad*a*ptatie'; en op pagina 218, regel 17 van onderen, moet 'bewussteingebenen' wel zijn: 'dem Bewusstsein gegebenen'. De literatuuropgaven zijn wel wat erg summier en licht willekeurig. Zou het ook niet wenselijk zijn om bij een volgende druk een of meer algemene hand- of studieboeken over de geschiedenis der ethiek te noemen? Ik denk hier b.v. aan Howald, Ethik des Altertums, Dempf, Ethik des Mittelalters, Litt, Ethik der Neuzeit. Of een beknopte als Wentscher, Geschichte der Ethik. Misschien zou de oude Martineau ook nog een plaats kunnen krijgen.
Helaas ontbreekt hier de gelegenheid wegens ruimtegebrek om iets aan te halen of enkele vragen te stellen. Eén uitzondering echter: zou prof. Banning bij de waardenethiek in een volgende druk de vraag over de verhouding van waarde en realiteit er in kunnen verwerken?
De maatschappelijk werker zal bij de bestudering van dit boek misschien de hem vaak eigen angst voor moraliseren wat kunnen overwinnen en in elk geval leren inzien, dat ethiek niet tot moraliseren hoeft te leiden.
Om een beter inzicht in diverse stromingen heden ten dage te krijgen kan ik dit boek van prof. Banning warm aanbevelen. Het bijzonder prettige is ook, dat hij voortdurend tot verdere studie prikkelt, en . . . tot eigen keuze, tot verantwoorder beslissen aanspoort (nooit zelf bepaalt).
Zou dit boek niet op veel scholen voor maatschappelijk werk als leerboek kunnen worden gebruikt?
Wie het leest en bestudeert kan er alleen maar zijn voordeel mee doen. S.

de administratieve organisatie van plaatselijke instellingen voor gezinsverzorging

2e druk door J. J. Claas, met een voorwoord van mr. G. M. J. W. van der Ven, voorzitter van de provinciale raad voor de sociale gezinsverzorging in noord-brabant

In het begeleidende schrijven waarmede de uitgever deze publicatie te onzer kennis bracht staat vermeld, dat deze nieuwe druk geheel herzien is en aangepast aan de subsidieregeling 1958 van het Ministerie van Maatschappelijk Werk.
Bovendien wordt er speciaal op gewezen, dat alles is geweerd 'dat naar boekhoudkundige vakgeleerdheid zweemt; de penningmeesters van de instellingen krijgen dus iets aangeboden dat leesbaar en bruikbaar is'.
Bij het lezen van dit boekje hebben wij kunnen constateren, dat de hierboven aangehaalde zinsnede inderdaad tot leidraad bij het samenstellen van de inhoud heeft gediend, maar dat hierdoor tevens de mogelijkheden begrensd werden.
Naar onze mening is de wat wij zouden willen noemen 'basis-administratie' van de gezinsverzorging die door gezinsverzorgsters c.q. -helpster en leidster aan de hand van de voorgeschreven formulieren moet worden gevoerd, zeer eenvoudig. Hierbij zullen zich in het algemeen geen moeilijkheden voordoen mits de nodige regelmaat en nauwkeurigheid wordt in acht genomen en duidelijke afspraken tussen leidster en penningmeester gemaakt zijn. De meeste puzzels zullen zich voordoen bij degene die de boekhoudkundige en loonadministratie moet voeren en die, zoals dit in de praktijk veelal het geval is, geen voldoende boekhouder is.
Hiervan uitgaande heeft de schrijver het eerste hoofdstuk van het boekje gewijd aan loonadministratie, verzekeringswetten en belastingbesluiten. Uiteraard kon een en ander slechts vrij summier behandeld worden.
Er is echter gestreefd naar een zo volledig mogelijke opsomming. Degene, die nog nooit met deze materie te maken heeft gehad, zal naar het ons voorkomt, echter nog niet voldoende geïnformeerd zijn, terwijl dit hoofdstuk voor de reeds ingewijde niets 'nieuws' bevat.
Een concreet punt b.v.: het werd ons uit de vermelding van de premieberekening bij de ziektewet (en dus ook bij het ziekenfondsenbesluit) niet duidelijk, dat ook de vakantietoeslag in dit verband als loon wordt beschouwd, waarover de premie wordt berekend.
Zonder 'boekhoudkundige vakgeleerdheid' te geven wordt de boekhouding van de instelling ook behandeld, waarbij een en ander naar onze mening zo summier behandeld wordt, dat de 'nieuweling in het vak' hieruit onvoldoende wijsheid kan putten.
De administratie wordt behandeld in twee hoofdstukken, die beide echter grotendeels dezelfde materie bevatten, doch waarbij de verschillen berusten op verschil in grootte der instelling.
Het vierde hoofdstuk is gewijd aan de behandeling van een aantal punten betreffende de subsidieverlening van rijk en gemeente.
Als bijlage treft men aan de loonbelastingtabellen en de volledige subsidieregeling met toelichting.
De uitgave is losbladig, hetgeen een voordeel is bij zich voordoende wijzigingen. Inmiddels is een aanvulling reeds op zijn plaats, aangezien de gezinsverzorging thans onder de werkingssfeer van de ongevallenwet valt, hetgeen ten tijde van het drukken van het boekje wel werd verwacht, doch nog geen feit was.

Ingewikkeld vonden wij, dat de bladzijden niet zijn doorgenummerd, doch dat ieder hoofdstuk een afzonderlijke nummering heeft.
Een onvolledigheid is naar onze mening het ontbreken van de in de tekst veelvuldig genoemde formulieren als bijlagen.
Overigens, voor hen, die in kort bestek een groot aantal administratieve wetenswaardigheden in het kader van de gezinsverzorging bijeen willen zien, is deze uitgave zeker geschikt.
De prijs in eenvoudig omslag is *f* 4,60, aanvullingen *f* 0,06 per bedrukte pagina.
De uitgever is de N.V. Drukkerij- en Uitgeverij Vermande Zonen in IJmuiden (boekje ook verkrijgbaar via de boekhandel). H. J. R.

een brug tussen validen en invaliden

uitgave op initiatief van de nederlandse centrale vereniging voor gebrekkigenzorg - bij de uitgeverij Ploegsma, amsterdam - f 5,90

'Je bent een schoolmeisje, zoals er honderden andere zijn in Nederland, en je moet dit jaar eindexamen doen. Het enige verschil is, dat je met een invalidenfiets naar school komt, en dat je zo nu en dan graag van een hand of arm gebruik maakt, omdat het lopen dan gemakkelijker gaat.
Ja maar – zegt u, en dan weet u verder niet goed wat te zeggen, want het is toch al zo sneu . . .
Eerlijk gezegd, het pleit voor u als u het erg vindt, want het is een bewijs, dat u iets begrijpt van de moeilijke positie, die wij in het leven hebben. Maar laat u het me dan niet horen of merken, want dan ga ik me zelf nog zielig vinden en dat dient nergens toe.'
Aldus begint één van de 18 bijdragen uit het boek 'Een brug tussen validen en invaliden', waarin mensen, die in ernstige mate invalide zijn, over hun moeilijkheden en hun strijd vertellen.
Het zijn 18 verhalen, die onopgesmukt iets mededelen over het verdriet en de teleurstelling, over het doorzettingsvermogen en het overwinnen van mensen, die gehandicapt door het leven moeten gaan. Velen verblijven jarenlang in ziekenhuizen en in revalidatiecentra, anderen moeten aanvaarden dat er aan hun gebrek niets te verhelpen is. Voor allen geldt hetgeen in het citaat aan het begin van dit stukje staat: zij wensen begrepen, maar niet beklaagd te worden. Als er begrip is, dan is er ook een helpende hand, die op het juiste moment wordt uitgestoken. Daar zal de invalide evenzeer prijs op stellen als ieder mens, die in een benarde toestand verkeert.
Opmerkelijk veel komen in deze bijdragen (waarvan twee geschreven zijn door ouders van gehandicapte kinderen) verzoeken naar voren, die ik zou willen samenvatten in de woorden: 'Spaar ons voor uw nieuwsgierigheid, behandel ons als gewone mensen'.
In één bijdrage staat heel duidelijk 'hardheid is beter dan rekening houden', maar anderen getuigen van hun verdriet over de hardheid van mensen in hun omgeving, óók in het ziekenhuis en bij de doktoren.
Is er op deze wijze wel een brug te slaan tussen validen en invaliden? Het komt mij voor, dat dit mogelijk is als men het boek leest langzaam en zorgvuldig. Dan blijkt dat de uitspraak 'hardheid is beter dan rekening houden' door een sterke persoonlijkheid wordt gedaan op een moment, dat zij haar gebrek heeft geaccepteerd als iets, dat weliswaar haar bewegingsvrijheid en bestaanskansen beperkt, maar haar er niet van weerhoudt haar leven doel en inhoud te geven. Jaren vol verdriet en teleur-

stelling zijn daaraan voorafgegaan. In die jaren, als de invalide moeizaam de hem gelaten kansen om iets van zijn leven te maken moet leren zien en gebruiken, is begrip en daaruit voortkomende hulp zeer nodig.
Wij bewonderen de mensen, die in dit boek aan het woord zijn, om de oprechte manier, waarop zij voor anderen over hun moeilijkheden vertellen. Dat moet hun veel inspanning gekost hebben, want het is nimmer een eenvoudige zaak om de eigen problemen openlijk aan anderen prijs te geven. De schrijvers hebben dit kennelijk gedaan ten behoeve van alle invaliden, die onder dezelfde moeilijkheden gebukt gaan als zij. Het is moeilijk te beoordelen of de bijdragen altijd geslaagd zijn in die zin, dat andere invaliden er een steun aan kunnen hebben. Als men zelf nog diep in de put zit, kan men de verhalen over het mooie uitzicht, dat de mensen boven hebben, moeilijk geloven.
Het boek is zeker geschikt voor al degenen, die belang stellen in menselijke aangelegenheden. Vooral de tweede bijdrage, geschreven door een slechthorende, is bijzonder lezenswaardig. L. L. D.

kinderrecht

mr. W. P. C. Knuttel, 5e druk herzien door mr. J. F. van Hasselt; uitgegeven bij de driehoek in amsterdam, prijs f 6,90, 218 pagina's, formaat 13½ x 19½ cm

Dit bekende boekje is, geheel bijgewerkt tot de nieuwste wettelijke bepalingen, weer opnieuw verschenen. Het boekje beoogt bij het dagelijks werk van hen die met de uitvoeringen van de kinderwetten te maken hebben — zoals maatschappelijk werkers en gezinsvoogden — een gemakkelijke wegwijzer te zijn.
In een achttal hoofdstukken, t.w.: I. Kinderrecht en kinderwetten; II. De organen en werkwijzen der kinderberechting en kinderbescherming; III. Huwelijk en scheiding; IV. De minderjarigheid en haar gevolgen; V. Ontheffing, ontzetting en herstel; VI. Ondertoezichtstelling en patronaat; VII. Het kinderstrafrecht; VIII. Enige bepalingen buiten het kinderrecht, onderverdeeld in 173 paragrafen, is een snelle oriëntering omtrent tal van praktische kwesties mogelijk gemaakt.
Schrijver en bewerker hebben zich daarbij beperkt tot de hoofdzaken en het noodzakelijke.

---

aan onze lezers

U hebt in het vorige kaderblad op de eerste bladzijde een aantal aan de lezers gerichte vragen van de redactie aangetroffen en ergens anders in het blad een kaart, waarop u ons zonder kosten uw antwoord kunt meedelen. Wij hebben een aantal antwoorden gekregen, maar niet voldoende. Als u een duidelijke mening hebt over de inhoud van dit blad, laat u ons dit dan s.v.p. door middel van die kaart weten. Als het gezegde 'wie zwijgt stemt toe' terecht ter wereld is gekomen dan zou uw redactie bijna onfeilbaar zijn. Zij ziet dat graag zwart op wit. RED.

gevarieerde stof

congres

a. Het tweejaarlijkse landelijk huishoudelijk congres van de vereniging wordt dit jaar gehouden te Rotterdam.
Als voorlopige datum is vastgesteld **31 oktober—1 november.**

b. **Benoemingen:**
Centraal Bureau: tot secretaris van het Centraal Bureau is benoemd de heer **H. van Schaaik,** voordien chef de bureau van het Centraal Bureau.
Tot adjunct-directeur voor financiële en organisatorische aangelegenheden is benoemd de heer **T. van Grootheest,** voordien secretaris sectie financiën.
Rotterdam: tot maatschappelijk werkster voor het Algemeen Maatschappelijk Werk is benoemd mejuffrouw **A. M. Rock.**
Delft: tot maatschappelijk werkster-leidster voor de gezinsverzorging is benoemd mevrouw **T. Pieters-Cnossen.**

arrondissementssectie

De samenstelling van de arrondissementssectie voor de gezinsvoogdij in het arrondissement Amsterdam is thans als volgt:
Mej. mr. H. v. Amerongen, Keizersgracht 742, Amsterdam, tel. 38450; gesprekleidster. Mej. H. v. Achttienribben, Oude Loosdrechtseweg 94, Hilversum, tel. 13331—02950; psychologe. Hr. W. F. Heinemeyer, Keizersgracht 669, Amsterdam, tel. 65632; socioloog. Mej. M. Bardet, Vondelstraat 61, Amsterdam, tel. 129561; m.w. gezinsverzorging en patronage v. d. afd. Amsterdam. Mej. L. E. Lopes Dias, Vondelstraat 61, Amsterdam, tel. 129561; directrice v. h. Bureau v. d. afd. Amsterdam. Mej. G. v. d. Hul, Diependaalsedrift 27, Hilversum; m.w. v. d. afd. Hilversum, tevens m.w. voor de gezinsvoogdij aldaar.

prijsvraag

De trekking van de 2 rondenprijsvraag heeft plaatsgevonden. Aan degenen, die 20 ct. extra aan postzegels op de kaarten hebben geplakt — of per giro gestort — zal een lijst worden toegezonden, zodra deze van de pers is gekomen. Op het Centraal Bureau zullen dan eveneens een beperkt aantal lijsten à 20 ct. verkrijgbaar zijn.

organisatie

De afdeling Enkhuizen is opgegaan in een nieuw opgerichte streekafdeling Westfriesland.
Nieuwe correspondentschappen zijn gevestigd in Naaldwijk, Winterswijk en Nijverdal.
De afdeling Dordrecht heeft als centraal punt voor al haar werkzaamheden de beschikking gekregen over een kantoor gevestigd: **Vest 115.**

bijeenkomsten

Het is de bedoeling, dat in de loop van 1959 de volgende landelijke bijeenkomsten worden gehouden (of inmiddels gehouden zijn):

a. **Sectie reclassering:** op 31 januari a.s. is een bijeenkomst gehouden voor de gespreksleiders van de plaatselijke secties reclassering onder leiding van mej. dra. E. Goubitz, verbonden aan het bureau voor groepspsychologie te Amsterdam.

Een tweede bijeenkomst, eveneens onder leiding van mej. Goubitz, zal in het najaar, waarschijnlijk eind september, worden gehouden; de datum hiervoor zal nader worden bekend gemaakt.

b. **Gezinsverzorging:** deze sectie hield op 31 januari en 1 februari een bijeenkomst met de gezinsverzorgsters, de gezinshelpsters en de leidsters. Een bijeenkomst voor de besturen van de secties gezinsverzorging staat op het programma, een definitieve datum is nog niet vastgesteld.

c. **Kinderbescherming:** op 2 en 3 mei een weekend voor de gezinsvoogden, arrondissementsbesturen en secties, waarop gesproken zal worden over het werk van de vrijwilligers en de samenwerking van de vrijwilligers met de beroepskrachten.

d. **Maatschappelijk werkers:** in het najaar wordt er waarschijnlijk weer een studieweekend georganiseerd voor alle maatschappelijk werk functionarissen van de vereniging.

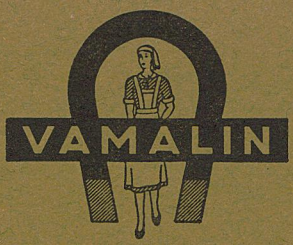

Verpleegsters- en Ziekenhuiskleding

een

Van Maanen

fabrikaat

Product van ruim een halve eeuw vakmanschap

Fabricage en verkoop:
NAARDERSTRAAT 66
LAREN (N.H.)
Tel. (02953) 5115

Magazijnen:
le HELMERSSTRAAT 167
AMSTERDAM-W.
Tel. (020) 84089

Leveranciers van alle Ziekenhuistextiel

De Stichting Kindertehuizen van Humanitas vraagt voor het KINDERHUIS 'ELLINCHEM' te Ellecom (Gld.), Zutphensestraatweg 38, doorgangshuis en selectiecentrum voor gezinsverpleging voor 38 jongens en meisjes van 0–21 jaar:

1. een leidster voor de verticale groep van jongens tot 10 jaar en meisjes tot 14 jaar (tot ca. 13 kinderen). Zij moet tevens leiding kunnen geven aan de assistenten die in deze groep werken.

2. een leider voor de groep jongens en meisjes van 14–21 jaar (thans overwegend ulo-scholieren), die in staat is met de leidster deze groep zelfstandig te leiden.

Gewenste opleiding:

School voor Maatschappelijk Werk, diploma 'Middeloo', B-diploma. Kinderbescherming, of met deze opleidingen te vergelijken vorming.

Voorwaarden:

Salaris, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring, van *f* 3.548,– – *f* 5.575,– per jaar. Aftrek voor kost en inwoning *f* 780,– per jaar. 4 pct. vakantietoeslag per jaar. Er worden 5 vrije dagen per maand en 3 weken vakantie per jaar gegeven.

Sollicitaties met uitvoerige gegevens worden gaarne ingewacht bij de directie.